Academia Română

Școala de Studii Avansate a Academiei Române

Școala Doctorală de Istorie și Arheologie

Conferința Științifică a Doctoranzilor

BUCUREȘTI / CLUJ-NAPOCA

EDIȚIA a IV-a, 29-30 OCTOMBRIE 2026

ACADEMIA ROMÂNĂ

SCOSAAR

A C A D E M I A R O M Â N Ă
ŞCOALA DE STUDII AVANSATE A ACADEMIEI ROMÂNE
ŞCOALA DOCTORALĂ ISTORIE ŞI ARHEOLOGIE

PROGRAM

Conferința Științifică a Doctoranzilor
- ediția IV, 29-30 octombrie 2026 -

Secțiunea Istorie
Ziua I

ACCES ZOOM:
https://us06web.zoom.us/j/83283819778?pwd=ahFXwPeiyOLgknD07fwBUOBjN059Hg.1

Joi, 29 octombrie
9:45-10:00 Deschiderea lucrărilor
10:00-11:30 lucrări în plen, discuții

Moderator: Dr. Iosif Marin BALOG

- Maria-Alexandra Câmpeanu, *Începuturile comunităților armene din Transilvania*
- Alexandru Emilian Ciorogariu, *Aromânii, de la tradiția războinică balcanică, până la suportul economic în efortul militar din războaiele revoluționare și napoleoniene*
- Bercovici Lucica, *Mobilitatea, constantă a istoriei evreilor pe plan universal și în spațiul românesc până la începutul secolului al XX-lea*
- Horațiu Suciu, *Influența procesului electoral asupra răspândirii antisemitismului în Banat (1867-1918)*

11:30-11:45 pauză
11:45:13:15 lucrări în plen, discuții

Moderator: Dr. Remus CÂMPEANU

- .....
- Ana Grimalschi, *Trăsături politice ale grupului oligarhic al elitei boierești românești a secolului al XVIII-lea – „Taraful boieresc”*
- Ciprian Bârsan, *Începuturile Bisericii Penticostale în Banatul Montan*
- Vlad Miclăuș, *Rolul grupurilor de umor în viața culturală studențească (1965–1989): Cadre instituționale, rețele festivaliere și practici cenzoriale*

13:15-14:30 pauză de prânz
14:30-16:00 lucrări în plen, discuții

Moderator: Dr. Mara MĂRGINEAN

- Păcurar Andrei-Lucian, *Modernizarea economică a Sătmarului în perioada 1867-1938*
- Șendrea Bianca, *Comisiile județene de aprovizionare și de cumpărare a cerealelor din Transilvania (1920-1923)*
- Carabeț Dorin Daniel, *De la economia de piață la economia planificată: transformări juridice și economice în România comunistă (1945–1989)*
- Cezar Teclean, *Controlul şi îngrădirea legislativă a proprietăţii individuale – ca formă a ingineriei sociale în perioada Republicii Socialiste România (1965-1989)*

16:00-16:45
Keynote lecture: Anne Friederike Delouis, **University of Orléans**, *The history of anthropology in a divided Europe: Revisiting the 1937 Paris Folklore Congress*

Ziua II

ACCES ZOOM:
https://us06web.zoom.us/j/86772339144?pwd=gHweosaAJejCvwf2fiqFcBtj8XRjYn.1

Vineri, 30 octombrie
10:00-11:30 lucrări în plen, discuții

Moderator:

- Ștefan-Cristian Peltea, *Istoria parlamentară a Mișcării Legionare. Utilizarea conceptului de „parlamentarism parazitar" ca grilă de interpretare pentru conduita unui actor antisistemic*
- Diana Mariana Rusu, *Colaborarea Străjii Țării cu organizațiile de cercetași din Franța și Marea Britanie (1937-1939)*
- Radu Popa, *Instrumentalizarea Bobâlnei în perioada socialistă: politici locale și transformare turistică*
- Floroian Andra, *Brandul „Transilvania": între spațiu mitic și reprezentare turistică în Covasna, Harghita și Mureș*

11:30-11:45 pauză

11:45-13:15 lucrări în plen, discuții

Moderator: dr. Mioara ANTON

- Eduard Iulian Bucevschi*, Relațiile polono-române sub hegemonia sovietică (1945-1974)*
- Rascol (Potra) Carmen-Elena, *Biserica Catolică din România între Conciliul Vatican II şi diplomaţia Sfântului Scaun în timpul pontificatului lui Paul al VI-lea (1963-1978). Reformă eclezială şi control politic*
- Ploscaru Ionuț-Valentin, *Relațiile economice purtate de Republica Socialistă România cu Republica Islamică Iran în perioada 1988 – 1989*
- Teresa Ioana Pînzariu, *Între mediere şi intermediere: rolul României în procesul de pace din Orientul Mijlociu*

13:15-14:30 pauză de prânz
14:30-15:45 lucrări în plen, discuții

Moderator:

- Andra Tufeanu, *Practica elevelor Şcolii de Moaşe din Institutul Maternitatea (București) în anii 1880*
- Izabela Novac, *Efectele medicalizării din partea a doua a secolului al XIX-lea asupra schimbărilor în statutul femeilor din România*
- Ciocan Daniela Gabriela, *Rolul profesorului Ioan Cantacuzino în activitatea antiepidemică din timpul Marelui Război*
- Andrei Apreotesei, *Ateneul Popular din Tătărași în perioada comunistă (1945–1985): între vocația culturală și constrângerile ideologice*

15.45-16:00 concluzii; închiderea conferinței

Secțiunea Istorie

REZUMATE

Începuturile comunităților armene din Transilvania

Drd. Maria-Alexandra Câmpeanu
Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca

Prezența armenilor în bazinul carpatic este atestată încă din Evul Mediu, însă formarea și consolidarea comunităților armene din Transilvania au fost influențate în mod semnificativ de transformările politice și sociale ale secolelor al XVI-lea și al XVII-lea. Cronicarii maghiari Simon de Kéza și Johannes de Thurocz menționează pătrunderea unor grupuri de armeni în Transilvania în timpul ducelui

Géza (972-997) și al regelui Ștefan cel Sfânt (997-1038). Documentele medievale păstrează, de asemenea, referințe precum *Terra Armenorum* („pământul armenilor") și *Monasterium Armenorum* („mănăstirea armenilor"), care atestă existența unor repere asociate prezenței armene.

Un moment important în evoluția comunităților armene l-au reprezentat migrațiile determinate de instabilitatea politică și de persecuțiile din Moldova. În timpul domniei lui Ștefan Rareș (1551-1552), prigoana împotriva armenilor a determinat o parte a acestora să se refugieze în Transilvania, procesul migrator continuând și în secolul următor. Armenii s-au stabilit în localități precum Gheorgheni, Bistrița și Frumoasa, iar ulterior și la Dumbrăveni (Elisabetopolis). În 1672, un nou val de imigranți armeni a sosit din Moldova. Aceștia au acceptat invitația principelui transilvănean Mihail Apafi I de a se stabili în principat, beneficiind de drepturi comerciale, de posibilitatea practicării meșteșugurilor, de autonomie și de dreptul de a-și alege propriii judecători.

Dezvoltarea comunităților armene a fost însoțită de tensiuni economice și sociale, ilustrate de conflictul cu sașii din Bistrița, care a determinat plecarea armenilor și stabilirea unei părți a acestora la Armenopolis, actualul oraș Gherla. Orașul s-a remarcat prin organizarea sa urbanistică planificată, realizată după planurile arhitectului de origine armeană Alexis/Alexian, elaborate la Roma. În contextul Contrareformei din Imperiul Habsburgic, o parte a armenilor s-a convertit la catolicism. Un rol important în această evoluție l-a avut Oxendius Vărzărescu, primul episcop armeano-catolic al Transilvaniei.

Prin dezvoltarea centrelor urbane Gherla/Armenopolis și Dumbrăveni/Elisabetopolis, ridicate la rangul de orașe libere regale de împăratul Carol al VI-lea, armenii au contribuit la diversificarea economică, religioasă și culturală a Transilvaniei, consolidându-și poziția în societatea principatului.

Aromânii, de la tradiția războinică balcanică, până la suportul economic în efortul militar din războaiele revoluționare și napoleoniene

Drd. Emilian-Alexandru Ciorogariu
Institutul de Istorie„ George Barițiu" Cluj-Napoca

Evoluția aromânilor din spațiul balcanic în cadrul Monarhiei Habsburgice evidențiază continuitatea tradițiilor lor militare medievale și contribuțiile economice, politice și militare din epoca războaielor revoluționare și napoleoniene.

Criza Imperiului Otoman din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, agravată de atacurile asupra centrelor aromânești precum Moscopole, Ohrid sau Siatista, a determinat migrația comercianților către Viena, Pesta, Miskolc, Timișoara și Arad. Aici, aceștia au găsit comunități economice consolidate și un mediu confesional diversificat, favorabil păstrării identității ortodoxe.

Tradiția războinică a aromânilor, atestată de sursele bizantine, s-a manifestat ulterior prin activitatea lor ca armatoli și arnăuți. Implicarea în mișcarea de eliberare a Greciei și în constituirea statului grec modern s-a concretizat atât prin contribuții financiare, cât și prin afirmarea unor personalități politice, precum Ioannis Colettis.

Un rol important în dezvoltarea economică și instituțională a Monarhiei Habsburgice l-au avut bancherii Sina, ale căror investiții au susținut realizarea unor obiective precum Podul cu Lanțuri și Academia Maghiară, dar și dezvoltarea unor instituții românești din Arad. În același context se înscriu familiile Mocioni, Ioanovici, Czárán, Dima, Thriantafil și Duca, precum și personalități precum Emanuil Gojdu, Traian Doda și mareșalul Petru Duca.

Valorificarea oportunităților comerciale generate de blocada continentală a favorizat acumularea unor averi considerabile și dobândirea de domenii în Banat-Crișana. Înnobilările acordate în primele decenii ale secolului al XIX-lea pot fi interpretate inclusiv ca forme de recompensare din partea Casei de Habsburg pentru sprijinul oferit efortului de război împotriva lui Napoleon.

Revoluția de la 1848–1849 a evidențiat diversitatea orientărilor politice ale aromânilor din Monarhia Habsburgică. Cei stabiliți la Viena, alături de ofițerii din armata imperială, au rămas fideli Casei de Habsburg, în timp ce reprezentanții comunităților din Pesta și Banat-Crișana s-au apropiat de mișcarea revoluționară maghiară, promovând totodată revendicări naționale românești. Implicarea familiei Mocioni și petițiile adresate împăratului Franz Joseph I reflectă integrarea aromânilor în elita politică românească a Imperiului.

Mobilitatea, constantă a istoriei evreilor pe plan universal și în spațiul românesc până la începutul secolului al XX-lea

Drd. Bercovici Lucica
Institutul de Studii Sud Est Europene, București

Există în istoria tuturor popoarelor obiective de maximă generalitate, care le influențează evoluția și le stabilesc prioritățile, precum dezvoltarea propriei identități și a propriei elite, ca factori de prestigiu extern si de consolidare a coeziunii. Împlinirea lor presupune un teritoriu de origine și propriile resurse. În Diaspora, lipsiți de aceste condiții, evreii au dezvoltat forme specifice de supraviețuire prin religie, filantropie/contributivitate, dar și mobilitate. Mobilitatea poate fi pusă în relație și cu dificultatea sau costurile integrării, în situația lor de alogeni. Ca urmare a exilurilor și deplasărilor voluntare înainte și după distrugerea Templului de către Titus în anul 70 d.e.a., Diaspora s-a extins permanent, având ca nucleu bazinul Mediteranei, în întreaga lume cunoscută. Mobilitatea evreiască permite sporirea și direcționarea resurselor, nu este haotică, are un aspect disciplinat, presupunând o structură teritorială extinsă și acceptul statelor de destinație. Caracteristică este mișcarea dinspre statele solid centralizate (Anglia, Spania, Franța) sau prospere (Statele Germane) către țările mai puțin dezvoltate, deschise inițiativei evreiești. Identic, mobilitatea permite relocarea fluxului evreiesc dinspre zone cu potențial antisemit către zone cu tradiție a conviețuirii multietnice și multireligioase (spre exemplu, Spania-Imperiul Otoman în 1492)

Mobilitatea evreiască dobândește o nouă turnură odată cu răspândirea ideilor iluminismului propriu Haskala și cu revoluția industrială la sfârșitul secolului al XVIII-lea, care diminuează rolul religiilor, promițând modernizare și democratizare. În condițiile concurenței capitaliste liber asumate de evrei, mobilitatea a fost adesea un mijloc de apărare față de reacțiile antisemite, dar și față de propriile limite, Răspunsul la provocările unei integrări incomplete l-a constituit întoarcerea prin sionism către teritorialitatea inițială.

Acelorași dileme le-au răspuns și evreii din spațiul românesc, cu deosebirea că, până la instaurarea noii dinastii și obținerea independenței, comunitățile din Vechiul Regat au gravitat în aria iudaismului sefard, mai stabil și mai puțin concurențial, beneficiind, sub autoritate otomană, de resurse mai bogate, o piață a forței de muncă mai ieftină și o legislație mai tolerantă, Accentuarea imigrației din teritoriile vecine, pe toate palierele sociale, presantă prin obligativitatea filantropiei tradiționale, imixtiunile sudiților în treburile comunitare, reacția statală și ecoul internațional au condus la deteriorarea situației evreilor români, impulsionând propria mobilitate.

Influența procesului electoral asupra răspândirii antisemitismului în Banat (1867-1918)

Drd. Horațiu Suciu
Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, Universitatea Babeș-Bolyai

Evreii din Austro-Ungaria primesc drepturi politice și cetățenești în 1867. În urma emancipării, o parte a populației din Ungaria reușește să obțină succesul material și să se integrează în statul maghiar. Încercând să-și arate recunoștința pentru oportunitățile obținute evreii maghiarofoni se străduiesc să dea

dovezi de patriotism. Foarte activi, evreii din Ungaria se implică în viața politică din această țară, susținând în procesul electoral candidații maghiari (maghiarofoni). Mai mult, în acele zone din Ungaria în care numărul maghiarilor (maghiarofonilor) e redus în comparație cu cel al altor naționalități, evreii candidează pentru diverse funcții.

În acest context începe să se răspândească printre români idei conform căreia evreii dețin controlul vieții politice din Ungaria. O altă prejudecată apărută acum e aceea că evreii sunt capabili să folosească orice metodă pentru a obține victoria în alegeri. Pentru ai convinge pe alegătorii din Banat și Transilvania, candidații evrei întrebuințează mita electorală, demagogia și promisiunile false.

Atunci când naționaliștii români renunță la politica pasivistă, ei ajung să se confrunte în alegeri cu candidați evrei maghiarofoni, pe care-i percep ca fiind reprezentanții statului ungar. În aceste condiții încărcate de emoție, luptele electorale îi determină pe candidații români și pe susținătorii lor să folosească toate armele necesare pentru a câștiga, inclusiv antisemitismul. Alegerile dietale din comitatul Caraș-Severin din 1906 și urmările lor scot în evidență modalitățile de amplificare a antisemitismului în circumstanțe cu puternică încărcătură afectivă.

Lucrarea „Influența procesului electoral asupra răspândirii antisemitismului în Banat (1867-1918)" își propune să dezvăluie prejudecăți antisemite, ce apar la nivelul românilor bănățeni, în urma implicării evreilor maghiarofoni în procesul electoral din Ungaria. Conflictele politice directe, între candidați români și candidați evrei, susținerea primită de aceștia din urmă din partea autorităților maghiare, practicile electorale (dar și metodele de corupere a alegătorilor) au oferit motive de accentuare a antisemitismului.

Această analiză evidențiază și diferențele dintre antisemitismul din Banat (și Transilvania) și cel din Vechiul Regat din această perioadă. Deoarece doar un mic număr de evrei din România aveau drepturi politice, ei nu aveau niciun rol în viața politică și aici nu se răspândesc idei antievreiești determinate de procesele electorale.

Trăsături politice ale grupului oligarhic al elitei boierești românești a secolului al XVIII-lea – „Taraful boieresc"

Drd. Ana Grimalschi
Institutul de Istorie „Nicolae Iorga", București

Interesul meu privind elitele din Țările Române specifice perioadei secolului al XVIII-lea, început de secol XIX își are începutul în perioada cercetării și studierii istoriografiei necesare elaborării tezei de disertație și continuă cu cercetarea aprofundată acestei teme prin studiile doctorale care privesc evoluția elitelor noastre și modernizarea acestora în prima parte a secolului al XIX-lea.

Pentru a înțelege discursul istoriografiei dedicate epocii studiate, care vehicula în Principate *conceptele, limbajul şi vocabularul culturii politice occidentale a timpului,* cu nuanțele de rigoare, am apelat la studierea istoriografiei dedicate acestui subiect, precum și analizare și compararea diverselor documente străine, a rapoartelor consulare din epocă, dar și, mai ales, la izvoarele interne care m-au ajutat să identific grupurile boierești care au avut influența dominantă și marcantă în politica Țărilor Române a epocii, denumite „tarafuri" până târziu în perioada regulamentară, fiind elementul care, prin competiția pentru domnie şi marile dregătorii divănite, și să extrag trăsăturile sale definitorii, precum și principala motivaţie a acţiunilor politice boierești propriu-zise.

În secolul al XVIII-lea, viața politică din Țara Românească și Moldova s-a desfășurat sub presiunea suzeranității otomane și a competiției dintre marile puteri. În acest cadru, boierimea de rang înalt a rămas un actor politic esențial, urmărind să-și păstreze privilegiile și influența asupra conducerii țării. Denumirea de „taraf boieresc" poate desemna, în sens larg, grupările de boieri care acționau concertat pentru a-și promova interesele, fără a constitui însă un partid organizat în accepțiunea modernă.

Puterea acestor grupări se sprijinea pe averea funciară, pe controlul dregătoriilor și pe participarea la instituțiile centrale, mai ales la Divan. Boierii urmăreau să influențeze numirea domnilor și alcătuirea

administrației, negociind cu autoritățile otomane și cu reprezentanții puterilor străine. În contextul regimurilor fanariote, această influență s-a manifestat atât prin colaborarea cu domnia, cât și prin opoziție față de măsurile care amenințau privilegiile boierești sau sporeau obligațiile fiscale.

O altă trăsătură a „tarafurilor" boierești era caracterul lor facțional și instabil. Alianțele se formau în jurul unor familii, interese patrimoniale și candidaturi la dregătorii, iar rivalitățile dintre grupuri puteau slăbi coeziunea elitei. Totodată, boierimea nu era omogenă: marii boieri aveau resurse și acces la putere mult mai mari decât categoriile boierești inferioare, iar interesele lor nu coincideau întotdeauna.

Prin urmare, grupul oligarhic boieresc al secolului al XVIII-lea a reprezentat o structură de putere bazată pe privilegii, proprietate și acces la instituțiile domniei. Deși nu a constituit o organizație politică unitară, acțiunea sa colectivă a limitat autoritatea domnitorului și a influențat administrarea principatelor. „Taraful boieresc" poate fi înțeles astfel ca expresie a unei elite care urmărea să-și conserve poziția într-un sistem politic aflat între dominația otomană, intervențiile externe și transformările interne.

Rolul grupurilor de umor în viața culturală studențească (1965–1989): Cadre instituționale, rețele festivaliere și practici cenzoriale

Drd. Vlad Miclăuș
Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca

Această prezentare propune o reevaluare a vieții culturale studențești din România comunistă (1965–1989), abordând subiectul dintr-o perspectivă a istoriei cotidianului și a sociabilității. Expunerea are la bază proiectul de doctorat elaborat în cursul acestui an, propunându-și să aducă în atenție obiectivele fundamentale ale tezei, ipotezele centrale de lucru și direcțiile cercetării preliminare efectuate până în prezent. O atenție centrală este acordată Caselor de Cultură ale Studenților din marile centre universitare. Deși concepute inițial de aparatul de partid ca instituții rigide pentru controlul ideologic al timpului liber, aceste structuri s-au dovedit a fi medii profund vulnerabile la subversiune, transformându-se în spații esențiale de afirmare pentru grupurile de umor (precum Divertis, Vouă, Ars Amatoria sau Tact). Totodată, reviste de importanță națională și impact masiv în rândul tinerilor, precum *Viața Studențească* și *Amfiteatru*, alături de periodicele cu profil academic — cum au fost *Opinia Studențească* (Iași), *Echinox* (Cluj-Napoca) sau *Forum Studențesc* (Timișoara) — au funcționat ca adevărate platforme de legitimare. Presa studențească nu doar reflecta efervescența vieții culturale, ci contribuia activ la construcția prestigiului trupelor, transformând actori amatori în veritabile fenomene generaționale.

În cadrul prezentării, vor fi atinse obiectivele de cercetare, axate pe reconstituirea dinamicilor instituționale și cartografierea rețelelor festivaliere ca spații de conectivitate. De asemenea, comunicarea va discuta ipotezele de lucru ale proiectului, în special premisa conform căreia formalismul raportărilor comuniste a permis protejarea autonomiei interne a cluburilor de campus. Se va argumenta ipoteza că regimul a tolerat umorul ca pe o supapă vitală de eliberare a tensiunilor sociale, tocmai pentru a preveni revoltele deschise în rândul tinerilor, satira forjând o solidaritate organică și complice între actori și spectatori.

Pentru a surprinde mecanismele acestui fenomen, expunerea va prezenta stadiul cercetării preliminare structurat pe cinci paliere majore. Primul palier, cel *macro-istoric*, vizează politicile de tineret și deciziile de partid. Al doilea palier, *administrativ și micro-istoric*, coboară la nivelul Caselor de Cultură și al managementului festivalurilor. Al treilea palier integrează *perspectiva aparatului de securitate*, vizând supravegherea operativă. Al patrulea palier prezentat valorifică *istoria orală*, vizând interviurile preliminare cu protagoniștii pentru explicarea „decalajului performativ" dintre textul cenzurat pe hârtie și cel interpretat pe scenă. În fine, al cincilea palier conturează cadrul *comparativ transnațional*, demonstrând că satira studențească a reprezentat o formă comună de rezistență în întregul Bloc Estic.

Modernizarea economică a Sătmarului în perioada 1867-1938

Drd. Păcurar Andrei-Lucian
Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca

Prezentarea de față analizează modernizarea economică a Sătmarului în perioada 1867-1938, acoperind perioada dualistă și perioada interbelică. Cercetarea are ca scop reconstituirea vieții economice prin analizarea contribuțiilor ramurilor economice la dezvoltarea spațiului sătmărean prin evidențierea evoluției ocupațiilor, structurii agrare, industriei și sistemului bancar.

În perioada dualistă, Sătmarul înregistra pași timizi spre modernizare prin apariția primelor fabrici din zonă. Agricultura sătmăreană înregistra un proces lent de modernizare, introducându-se mașinile agricole şi plugul de fier, prezente mai ales pe marile moșii din comitat. La fel ca și în Transilvania, majoritatea țăranilor aveau suprafețe mici, iar inventarele agricole erau reprezentate de pluguri de lemn. În gospodăriile sătmărene se creșteau mai ales păsări, porci și bovine iar ca pomi fructiferi dominau pruni, meri, peri și vișini. Infrastructura de transport era reprezentată de căile ferate care aveau scopul de a moderniza economia și de a lega Sătmarul la infrastructura austro-ungară. Pe teritoriul comitatului, s-au construit căile ferate care legau orașele Oradea-Satu-Mare-Baia-Mare, Baia-Mare-Jibou și Carei-Zalău. Sistemul bancar sătmărean era dominat de maghiari și de evreii maghiarizați. Aceștia erau încurajați de autoritățile maghiare să participe ca acționari în întreprinderile fondate în Sătmar. Scopul acestei măsuri a fost aceea de a maghiariza viața economică. Ca reacție la maghiarizare, românii au înființat instituții economice cu scopul de a acorda sprijin financiar și locuri de muncă pentru aceștia. Băncile „Sătmăreana", „Chiorana" au oferit credite avantajoase românilor pentru a cumpăra pământ iar o parte din profit a fost dat culturii și școlilor românești.

În perioada interbelică, integrarea în România Mare a adus modificări în viața economică a Sătmarului. După Marea Unire, autoritățile române au adoptat o politică de românizare cu scopul de a forma o elită economică românească fiind sprijinite întreprinderile românești și băncile românești. Un alt aspect al românizării județului Satu-Mare a fost inițiativa de a coloniza zona de câmpie a Sătmarului. Coloniștii sătmăreni proveneau din zona munților Apuseni și din Maramureș și au fost așezați în zonele majoritar maghiare. Autoritățile române le-au oferit terenuri și inventar agricol. Colonizarea a stârnit nemulțumiri din partea politicienilor sătmăreni. Ei au acuzat autoritățile că au expus coloniștii maghiarizării și nu i-au ajutat suficient cu resurse financiare pentru a-și putea achiziționa utilaje și terenuri pe care să le cultive. Industria sătmăreană a continuat prin dezvoltarea fabricilor precum cea de vagoane „Unio" și turnătoria „Princz". Acest avânt a fost oprit de Marea Criză Economică care a afectat economia, ducând la falimente și concedieri. După criză, economia s-a relansat ducând la o creștere economică până la Al Doilea Război Mondial.

Comisiile județene de aprovizionare și de cumpărare a cerealelor din Transilvania (1920-1923)

Drd. Șendrea Bianca,

Școala Doctorală Istorie, Universitatea din București

Perioada care a urmat Primului Război Mondial a fost una de criză și de penurie alimentară în România. În acest scop, statul român și-a asumat rolul de a aproviziona populația și armata cu produse

agricole și derivate (cereale, legume, făină), controlând astfel comerțul intern și extern cu produsele agricole. De asemenea, pentru a combate specula de pe piața internă, guvernul a fixat prețuri maximale pentru aceste produse.

În acest scop, statul român a înființat instituții centrale și județene speciale, mai întâi Subsecretariatul Aprovizionării și Refacerii Naționale, ulterior Comisia superioară pentru cumpărarea și reglementarea vânzării cerealelor, care au funcționat pe lângă Ministerul de Interne. În subordinea acestor instituții au fost comisiile județene de aprovizionare, ale căror atribuții au fost preluate în 1921 de către comisiile de județene cumpărare a cerealelor.

În comunicarea noastră, vom prezenta atribuțiile și activitatea unor comisii județene de aprovizionare și cumpărare a cerealelor din Transilvania. Considerăm că activitatea acestor instituții este importantă pentru a înțelege modul în care statul și-a asumat rolul de distribuitor al resurselor. Totodată, prin studierea acestor instituții centrale și județene vom putea analiza rolul marilor proprietari din Transilvania în procesul de refacere a societății după război.

De la economia de piață la economia planificată: transformări juridice și economice în România comunistă (1945–1989)

Drd. Carabeț Dorin Daniel
Institutul de Istorie „George Barițiu” Cluj-Napoca

Transformarea României într-un stat socialist după anul 1945, a determinat schimbări fundamentale în organizarea economică și în regimul juridic al proprietății. Legislația adoptată în perioada analizată a urmărit reorganizarea economiei prin extinderea proprietății de stat și cooperatiste, naționalizarea principalelor mijloace de producție, colectivizarea agriculturii și instituirea planificării centralizate.

Un moment esențial l-a reprezentat adoptarea Legii nr. 119/1948 pentru naționalizarea întreprinderilor industriale, bancare, de asigurări, miniere și de transporturi, prin care statul a preluat controlul asupra sectoarelor economice fundamentale. Procesul de extindere a proprietății statului a continuat prin acte precum Decretul nr. 83/1949, referitor la anumite exploatări agricole, și Decretul nr. 92/1950, care a reglementat naționalizarea unor imobile.

Constituțiile adoptate în perioada comunistă au consacrat treptat noua structură economică. Constituția din 1952, a stabilit rolul statului în organizarea și dezvoltarea economiei planificate și a consacrat monopolul de stat asupra comerțului exterior. Ulterior, Constituția din 1965, a definit economia națională drept o economie socialistă bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție. Aceasta a consacrat proprietatea de stat și proprietatea cooperatistă și a stabilit că statul organizează, planifică și conduce economia națională.

Legislația economică a reglementat și activitatea întreprinderilor socialiste. Legea nr. 5/1978 a introdus concepte precum autoconducerea muncitorească și autogestiunea economico-financiară, însă întreprinderile continuau să funcționeze în cadrul planului național unic de dezvoltare economico-socială.

Un alt domeniu important l-a constituit controlul asupra proprietății personale. Legea nr. 18/1968 a instituit proceduri pentru verificarea proveniențeiei anumitor bunuri ale persoanelor fizice și a prevăzut posibilitatea trecerii în proprietatea statului a bunurilor considerate dobândite ilicit.

În ansamblu, legislația economică dintre 1945 și 1989, a creat și consolidat un sistem bazat pe proprietatea socialistă, planificarea centralizată, monopolul statului asupra comerțului exterior și intervenția directă a statului în activitatea economică. Efectele juridice ale acestui sistem au continuat să fie relevante și după 1989, în special în materia restituirii proprietăților, privatizării și tranziției către economia de piață.

Controlul şi îngrădirea legislativă a proprietăţii individuale – ca formă a ingineriei sociale în perioada Republicii Socialiste România (1965-1989)

Drd. Cezar Teclean
Universitatea din București

Aversiunea regimurilor comuniste faţă de proprietatea privată a fost una ideologic determinată, derivată din asumpţiile textelor fundamentale ale doctrinei marxiste. În România instalarea orânduirii socialiste după al doilea război mondial a debutat cu un val de ostilitate la adresa proprietăţii individuale tradusă prin legiferarea actelor normative ce au stat la baza etatizărilor succesive şi/sau limitării proprietăţii particulare permise. Până la proclamarea Republicii Socialiste România (R.S.R.) în 1965 marile etatizări (naţionalizarea mijloacelor de producţie, colectivizarea agriculturii etc.) fuseseră deja realizate în perioada anterioară, dar cadrele legale de restricţionare a domeniului privat au continuat, în forme diferite, şi după 1965. Într-un atare context evolutiv, interogaţiile investigative ale eseului nostru vizează argumentele şi obiectivele acestor îngrădiri regulare, urmărind identificarea formelor legislative de limitare a proprietăţii individuale după 1965 şi a impactului societal al acestora. Pe baza analizei cadrului legislativ din epocă evaluăm condiţia proprietăţii private între 1965-1989 sub aspectul categoriilor de active private permise şi a instrumentelor legislative de limitare a proprietăţii particulare în R.S.R. Investigaţia curentă evidenţiază că acţiunile autorităţilor comuniste pe linia îngrădirii proprietăţii individuale au urmărit şi au culminat cu programul de sistematizare a teritoriului legiferat încă din 1974. Rezultatele obţinute etalează divergenţele semnificative dintre argumentele invocate oficial pentru limitarea/abolirea proprietăţii private în cadrul programului de sistematizare şi obiectivele absconse ale acestui demers. Argumentele valorificării judicioase a fondului funciar, extinderii suprafeţelor agricole şi lichidării clivajelor sat-oraş veneau să escamoteze obiectivele reale legate de definitivarea procesului de inginerie socială: dezautonomizarea completă a individului şi facilitarea controlului societal exhaustiv prin eliminarea proprietăţii private generatoare a unui minim grad de autonomie individuală. Totodată, concluziile noastre sugerează că restricţionarea proprietăţii private a anulat posibilitatea coagulării unei economii alternative care să diminueze penuria derivată din blocajele economice ale sectorului de stat, iterând legitatea potrivit căreia accentuarea pauperităţii în socialism a fost o consecinţă directă a emacierii şi relativizării proprietăţii private.

Istoria parlamentară a Mișcării Legionare. Utilizarea conceptului de „parlamentarism parazitar” ca grilă de interpretare pentru conduita unui actor antisistemic

Drd. Ștefan-Cristian Peltea
Școala Doctorală de Istorie, Facultatea de Istorie, Universitatea din București

Participarea Mișcării Legionare la alegerile parlamentare reprezintă un episod în istoriei organizației, analizat însă fragmentar de istoriografie. Intrarea în jocul politic democratic a unei formațiuni antisistem ridică întrebarea dacă accesul la instituțiile democratice însemna acceptarea regulilor acestora sau folosirea lor în scopuri proprii. În cazul legionarilor, paradoxul a fost remarcat de Zigu Ornea: „*Codreanu, care disprețuia liberalismul și democrația, voindu-le înlocuite de un regim forte, totalitar, se zbătuse să ajungă deputat. Paradox, fără îndoială.*”. Prin prezenta comunicare dorim să oferim un cadru explicativ pentru antiteza dintre contestarea democrației și participarea la alegeri. Interpretăm această conduită prin conceptul de „parlamentarism parazitar”, înțeles ca utilizare pur extractivă a resurselor oferite

de prezența parlamentară de către un actor ostil democrației, în vederea consolidării organizației și a delegitimării ordinii democratice.

Analiza urmărește istoria parlamentară a Mișcării Legionare între 1931 și 1933, tratând Parlamentul nu ca pe un episod secundar, ci ca pe un spațiu care a oferit resurse politice, financiare și simbolice substanțiale pentru o organizație mică și autodefinită drept „săracă". Între 1931 și 1933, Mișcarea Legionară și-a extins candidaturile de la 17 la 66 de județe, iar în 1932 și-a dublat voturile (de la 1,05% la 2,37%), obținând cinci mandate. Extinderea, în condițiile suportării costurilor operațiunii electorale, indică o capacitate organizațională și financiară sporită.

Resursele parlamentare aveau o destinație organizațională explicită. Regulile impuse parlamentarilor legionari precizau că diurna nu le aparținea acestora, ci Legiunii, urmând să finanțeze „ziare, broșuri, automobile etc." Mandatul era definit drept o „armă" aflată la dispoziția organizației. Analiza cantitativă a mențiunilor din periodicele vremii evidențiază creșterea vizibilității publice a mișcării. Numărul mențiunilor crește de la 210 în 1927, anul fondării Legiunii, la 1.340 în 1931 și ajunge la 3.280 în 1933, o creștere de aproximativ 145% în comparație cu anul 1931, marcând un vârf al prezenței Legiunii în spațiul public la acel moment.

Comunicarea susține că participarea Legiunii la alegeri nu a echivalat cu subordonare Legiunii față de criteriile democrației. Accesul la resursele instituționale a putut alimenta consolidarea unei formațiuni care urmărea depășirea și înlocuirea ordinii democratice. Conceptul de „parlamentarism parazitar" oferă, astfel, o grilă de interpretare a modului în care un partid antisistem putea folosi instituțiile sistemului în contra sistemului pentru propria expansiune.

Colaborarea *Străjii Țării* cu organizațiile de cercetași din Franța și Marea Britanie (1937-1939)

Drd. Diana Mariana Rusu
Școala Doctorală de Istorie, Universitatea din București

Straja *Țării* (1934-1940) reprezintă un subiect de cercetare complex, dar marginal în istoriografia română. Evoluțiile acestei organizații de tineret – prima din România cu caracter obligatoriu, devenind o organizație de masă – reflectă influența covârșitoare a vieții politice din timpul domniei lui Carol al II-lea asupra societății și culturii. Cu toate acestea, Străjeria nu a fost un fenomen izolat, specific doar României. La finele perioadei interbelice, au existat organizații similare și în alte state, precum Ethniki Organosis Neoleas în Grecia și Ação Escolar de Vanguarda în Portugalia. În ciuda acestui fapt, istoricii care s-au aplecat asupra Străjii Țării au evidențiat conexiunile ei cu Hitlerjugend (Germania) și Opera Nazionale Balilla (Italia), fără a studia îndeajuns și colaborarea sa cu celelalte organizații de tineret din Europa. De altfel, Straja Țării, în calitate de succesoare a Cercetașilor României, a moștenit relațiile acestora cu uniunile de cercetași din alte state.

Prin urmare, comunicarea propusă analizează relațiile Străjii Țării cu organizațiile de tineret din străinătate. Dat fiind volumul mare de informații, în prim plan se află raporturile cu cercetașii din Marea Britanie și Franța. Concret, prezentarea urmărește în special schimburile de tineret și participările la serbările naționale în perioada 1937-1939. Dincolo de bogăția izvoarelor, alegerea temei este justificată și prin politica externă tradițională a României.

Cercetarea pleacă, așadar, de la surse diverse, în frunte cu fondul 71/1920-1944 din cadrul Arhivelor Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe. Se adaugă dosare din fondul Ministerului Instrucțiunii (Arhivele Naționale Istorice Centrale); însemnările regelui Carol al II-lea, ale lui Constantin Argetoianu și ale lui N. Iorga; publicistica (revista „De Strajă" și ziare precum „Curentul", „Neamul Românesc" și „România"). Toate aceste izvoare demonstrează că relațiile educaționale ale Străjii Țării cu organizațiile de cercetași din Franța și Marea Britanie au reprezentat o formă de diplomație culturală, având menirea de a îmbunătăți imaginea externă a României într-un context geopolitic tulbure.

Instrumentalizarea Bobâlnei în perioada socialistă: politici locale și transformare turistică

Drd. Radu Popa
Institutul de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca

Bobâlna, localitate din actualul județ Cluj, cunoscută pentru răscoala țărănească din 1437–1438, a găzduit în perioada socialistă ample serbări câmpenești, care atrăgeau vizitatori din mai multe județe. Deși comemorarea răscoalei are antecedente interbelice, aceasta a căpătat o amploare deosebită după instaurarea regimului comunist, când localitatea a devenit o atracție turistică promovată atât în presa vremii, cât și prin manifestările organizate aici. Lucrarea își propune să analizeze modul în care Bobâlna a fost instrumentalizată de regimul socialist, prin politici și inițiative naționale și locale, precum și efectele acestor intervenții asupra localității și comunității sale.

În literatura consultată, răscoala medievală ocupă un loc central, în timp ce comemorarea și valorificarea ei turistică din această perioadă sunt abordate doar superficial, iar relatările presei epocii nu au fost supuse unei analize critice. Cercetarea se bazează pe surse primare: presă, ghiduri și cataloage turistice, căutate în *Arcanum* prin cuvinte-cheie, filtre cronologice și tematice. Metoda constă în analiza discursului oficial și a practicilor comemorative, raportate la deciziile politice și turistice de la nivel național.

Rezultatele se grupează în două teme. Prima urmărește transformările prin care a trecut localitatea, de la o comemorare ideologică a „luptelor de clasă” la o valorificare turistică și instituțională, vizibilă în serbarea anuală și într-un muzeu menționat în 1971. Această trecere coincide cu reorganizarea Oficiului Național de Turism și cu primul plan cincinal al turismului. A doua privește relația româno-maghiară, în care solidaritatea proclamată oficial a coexistat cu impunerea unei amprente românești asupra spațiului local, ilustrată de înlocuirea numelui Olpret cu Bobâlna. În lipsa unor dovezi arhivistice, legătura directă cu deciziile centrale rămâne o ipoteză de lucru plauzibilă.

Cazul Bobâlnei sugerează o transpunere a politicilor naționale în plan local, prin intervenții asupra numelui, spațiului și reprezentării memoriei istorice și indică totodată limitele solidarității româno-maghiare proclamate oficial. Pentru a verifica legătura cu deciziile centrale, cercetarea va continua cu interviuri semistructurate cu membrii comunității, cu decretele și documentele inițiatorilor și cu directivele muzeului, completate de interviuri cu curatori și directori. Dincolo de acest caz, rămâne deschisă întrebarea cât din imaginea unei atracții turistice socialiste corespundea realității trăite la fața locului.

Brandul „Transilvania”: între spațiu mitic și reprezentare turistică în Covasna, Harghita și Mureș

Drd. Floroian Andra
Școala Doctorală de Istorie, Universitatea de București

Lucrarea propusă în cadrul Conferinței Științifice a Doctoranzilor, ediția a IV-a, reprezintă dezvoltarea unei componente a cercetării doctorale începute în anul 2025, axată asupra modului în care miturile și legendele contribuie la configurarea și dezvoltarea turismului în Transilvania. Cercetarea de față urmărește dimensiunea turismului regional și procesul prin care reprezentările istorice, culturale și mitologice ale spațiului transilvănean sunt integrate în construirea unei imagini turistice și, implicit, a unui brand regional.

Analiza pornește de la premisa că imaginea turistică a Transilvaniei nu este rezultatul exclusiv al promovării resurselor naturale, culturale sau patrimoniale, ci se construiește și prin valorificarea unor mituri, legende, personaje și reprezentări istorice care au contribuit la definirea imaginarului asociat regiunii. În acest sens, „Transilvania ca brand" este abordată ca o construcție dinamică, aflată la intersecția dintre memorie, identitate, reprezentare culturală și turism.

Cercetarea se concentrează asupra județelor Covasna, Harghita și Mureș, spațiu în care interferența dintre patrimoniul istoric, tradițiile locale, identitățile comunitare și reprezentările turistice oferă un cadru relevant pentru observarea mecanismelor de construire a brandului regional. Un interes particular este acordat relației dintre brandul general „Transilvania" și formele de branding local și subregional, precum brandul secuiesc, dar și inițiative de branding teritorial precum Covasna- „Ținutul Conacelor" sau Harghita- „Ținutul Lacurilor". Aceste niveluri sunt analizate în raport de influență reciprocă: identitățile locale contribuie la configurarea imaginii generale a Transilvaniei, în timp ce notorietatea brandului „Transilvania" influențează modul în care sunt construite și promovate identitățile turistice locale.

Din punct de vedere metodologic, lucrarea utilizează instrumente specifice studiului brandingului, precum analiza SWOT și modelul hexagonal al identității competitive formulat de Simon Anholt. Analiza urmărește, totodată, modul în care mitul și legenda depășesc funcția de forme ale memoriei culturale, devenind resurse simbolice pentru construirea unor experiențe și produse turistice.

Prin urmare, studiul propune o perspectivă asupra „Transilvaniei" ca brand turistic și fenomen cultural, construit prin interacțiunea dintre reprezentarea regională și multiplele identități locale care o compun.

Relațiile polono-române sub hegemonia sovietică (1945-1974)

Drd. Bucevschi Eduard-Iulian
Institutul de Istorie „George Barițiu" Cluj-Napoca

Cercetarea reconstituie relațiile politice și diplomatice polono-române între 13 august 1945, data restabilirii oficiale, și 1974, pragul la care funcția de președinte al republicii închide deceniul de deschidere relativă, iar pregătirea CSCE și cincinalul 1971–1975 marchează ultima coordonare economică înaintea șocului energetic. Nu este o istorie paralelă a două regimuri și nici un capitol de politică externă românească în care Polonia apare doar ca episod. Obiectul este canalul bilateral însuși: cum a fost reconstruit sub supraveghere sovietică, cine l-a purtat, prin ce instrumente a funcționat și cum evoluțiile interne din cele două partid-state i-au modificat actorii, ritmul și tonul.

Metoda urmează două exigențe conjugate. Pe de o parte, raportul bilateral este citit bidirecțional: epurările și schimbările de mandat — înlăturarea lui Władysław Gomułka (1948), procesul și executarea lui Lucrețiu Pătrășcanu (1954), reinstaurarea lui Gomułka după Octombrie 1956, ascensiunea lui Nicolae Ceaușescu — nu sunt fundal, ci cauze care redesenează interlocutorii și climatul relației; invers, crizele canalului se răsfrâng asupra politicii interne, cum arată interzicerea presei poloneze și lectura românească a lui 1956 ca risc de contagiune. Pe de altă parte, după deschiderea arhivelor de partid și ale fostei Securități, dosarul nu mai poate fi redus la corespondența de ambasadă. Fondurile diplomatice (Arhivele MAE; Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych), cele de partid (Cancelaria, Relațiile Externe și Secția Economică ale CC al PCR; Komitet Centralny PZPR, Archiwum Akt Nowych) și cele informative (CNSAS; IPN) sunt ținute distinct, apoi încrucișate, pentru a separa limba de protocol de informările de partid și de supravegherea contactelor.

Nodurile analitice sunt restaurarea din 1945 și repatrierea refugiaților polonezi, tratatul din 1949 și protocoalele, răcirea de după 1956 și vizita lui Gomułka din 1958, Declarația din aprilie 1964, recunoașterea RFG (1967), contrastul din august 1968 și recalibrarea din 1970–1974. Contribuția constă în a arăta, pe document, că divergența dintre conformismul varșovian și rezervele bucureștene se citește mai precis în

gestiunea relației — vizite amânate, presă interzisă, protocoale menținute — decât în declarațiile publice față de Moscova.

Biserica Catolică din România între Conciliul Vatican II şi diplomaţia Sfântului Scaun în timpul pontificatului lui Paul al VI-lea (1963-1978). Reformă eclezială şi control politic

Drd. Rascol (Potra) Carmen-Elena
Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”

Conciliul Vatican II (1962–1965) a reprezentat un moment de referință în evoluția Bisericii Catolice contemporane, promovând reînnoirea liturgică și pastorală, redefinirea raporturilor Bisericii cu lumea contemporană și recunoașterea patrimoniului propriu al Bisericilor Catolice Orientale. În timpul pontificatului papei Paul al VI-lea (1963–1978), procesul de reînnoire eclezială s-a desfășurat într-un context internațional marcat de Războiul Rece. În România, transpunerea reformelor conciliare în viața Bisericii a fost condiționată de particularitățile regimului comunist, de restricțiile impuse libertății religioase și de controlul exercitat de autorități asupra instituțiilor ecleziastice, clerului și credincioșilor.

Comunicarea își propune să analizeze relația dintre reformele Conciliului Vatican II, politica Sfântului Scaun în timpul pontificatului lui Paul al VI-lea și situația Bisericii Catolice din România în perioada 1963–1978. Cercetarea vizează atât Biserica Romano-Catolică, organizată potrivit tradiției latine, care și-a continuat activitatea în condiții de supraveghere și constrângere politică, cât și Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, scoasă în afara legii în 1948 și obligată să își desfășoare activitatea în clandestinitate. *Diferențele* dintre *statutul juridic* și condițiile de funcționare ale celor două comunități constituie un reper esențial pentru înțelegerea politicilor autorităților comuniste în domeniul religios.

Un loc central în analiză îl ocupă politica de dialog a Sfântului Scaun față de statele comuniste și implicațiile acesteia pentru comunitățile catolice din România, având în vedere documentele Conciliului Vatican II, în special *Sacrosanctum Concilium*, *Dignitatis humanae* și *Orientalium Ecclesiarum*, precum și documentele pontificatului lui Paul al VI-lea referitoare la reînnoirea Bisericii și la relațiile acesteia cu lumea contemporană. Prin raportarea acestor surse la documentele diplomatice și la cele provenite din instituțiile statului comunist, cercetarea urmărește să evidențieze tensiunile dintre reformele ecleziale, demersurile diplomatice ale Sfântului Scaun și mecanismele de supraveghere și control politic din România.

Din punct de vedere metodologic, comunicarea se bazează pe analiza documentelor conciliare și pontificale, a documentelor diplomatice și arhivistice referitoare la relațiile dintre România și Sfântul Scaun, precum și pe literatura istoriografică de specialitate. Abordarea comparativă urmărește să evidențieze particularitățile experienței romano-catolice și greco-catolice în România comunistă și să contribuie la înțelegerea raporturilor dintre reformă eclezială, diplomație și control politic în timpul pontificatului lui Paul al VI-lea.

Relațiile economice purtate de Republica Socialistă România cu Republica Islamică Iran în perioada 1988 – 1989

Drd. Ploscaru Ionuț-Valentin
Școala Doctorală de Istorie a Facultății de Istorie – Universitatea din București

Prezentarea propusă va analiza evoluția relațiilor economice dintre Republica Socialistă România și Republica Islamică Iran în ultimii doi ani ai regimului comunist românesc (1988–1989), urmărind principalele forme de cooperare sau schimburi comerciale, mecanismele de plată și dificultățile financiar-

bancare rezultate în urma contractelor bilaterale. Cercetarea se bazează în principal pe documente de arhivă provenite din fondul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, secția Economică, Cancelarie și Relații Externe, completate de surse primare din presa vremii și de surse secundare precum literatura istorică de specialitate.

Un prim obiectiv al comunicării îl constituie evidențierea mecanismelor schimburilor economice româno-iraniene. Un exemplu relevant îl reprezintă contractul din 1988 privind importul a 431 de tone de aluminiu și aliaje de aluminiu din Iran, utilizate pentru producerea în România Socialistă a unor componente pentru tractoare, ulterior exportate către piața iraniană. Contractul, în valoare de 40 de milioane de dolari americani, prevedea livrarea unor mii de tractoare produse de industria românească către partenerul iranian.

Un alt aspect central al comunicării îl reprezintă consecințele clauzei de consolidare valutară a dolarului american, introdusă în contractele românești de export de tractoare către Iran. Documentele cercetate evidențiază transformarea acestei clauze dintr-un avantaj financiar pentru România Socialistă într-o obligație de plată, partea română fiind nevoită să achite despăgubiri considerabile Iranului. În vara anului 1989, autoritățile române au încercat renegocierea acestei situații prin înlocuirea unor obligații financiare cu noi livrări de tractoare către Republica Islamică.

Totodată, comunicarea acordă o atenție deosebită negocierilor economice desfășurate la București între 8 și 12 mai 1989, între delegațiile conduse de Decebal Urdea și Majid Ghassemi. Discuțiile au vizat plata unor datorii și dobânzi bilaterale, schimbarea dolarului american drept singură monedă de plată contractuală și posibilitatea creșterii importului de țiței iranian. Aceste negocieri au reflectat atât amploarea cooperării economice bilaterale, cât și limitele politicii economice românești din ultimul an al regimului comunist.

În concluzie, relațiile economice româno-iraniene din 1988–1989 ilustrează caracterul total-pragmatic al politicii externe realizate de Nicolae Ceaușescu și de dependența industriei românești de accesul la materii prime și piețe externe, evidențiind totodată vulnerabilitățile financiar-bancare generate de contractele româno-iraniene încheiate în deceniul anterior.

Între mediere și intermediere: rolul României în procesul de pace din Orientul Mijlociu

Drd. Teresa-Ioana Pînzariu
Școala Doctorală de Istorie a Universității din București.

Prezenta comunicare propune o reconsiderare critică a rolului atribuit României în conflictul arabo-israelian și în procesul de pace din Orientul Mijlociu, pornind de la problematizarea unei formule frecvent utilizate în discursul istoriografic: aceea a României ca „mediator". Începând cu Războiul de Șase Zile din 1967, Bucureștiul a adoptat o conduită distinctă în cadrul blocului estic, menținând relațiile diplomatice cu Israelul și dezvoltând, în paralel, raporturi cu statele arabe și cu Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

Posibilitatea de a întreține contacte cu actori aflați de părți diferite ale conflictului a devenit astfel o resursă importantă a politicii externe românești și una dintre premisele afirmării profilului său diplomatic în regiune. Pornind de la distincția conceptuală dintre „mediere", „intermediere*" și „facilitare", cercetarea urmărește în ce măsură practicile diplomatice românești pot fi încadrate efectiv în categoria medierii sau dacă acestea corespund mai curând unor forme de intermediere, facilitare ori diplomație de tip Track 1.5.

Analiza documentelor diplomatice americane din 1977 evidențiază, în acest sens, o tensiune semnificativă între imaginea României ca mediator și modul în care reprezentanții români își defineau propriul rol. În timp ce contactele Bucureștiului cu actorii regionali au permis transmiterea mesajelor și explorarea unor posibilități de dialog, sursele indică refuzul asumării explicite a calității de mediator, George Macovescu caracterizând funcția României mai curând prin existența unui „canal deschis" între părți.

Prin confruntarea surselor diplomatice cu interpretările istoriografiei recente și cu literatura teoretică asupra medierii internaționale, comunicarea propune deplasarea analizei de la întrebarea dacă

România „a fost” sau „nu a fost” mediator către examinarea funcției concrete îndeplinite de aceasta. Distincția dintre acces diplomatic și influență asupra negocierii devine astfel esențială pentru reevaluarea, din perspectiva istoriografiei secolului XXI, a locului României în diplomația Orientului Mijlociu.

Practica elevelor Școlii de Moașe din Institutul Maternitatea (București) în anii 1880

Drd. Andra Tufeanu
Școala Doctorală a Facultății de Istorie, Universitatea din București

Procesul de medicalizare a României a introdus moașa medicală în corpul agenților sanitari. Astfel, instituțiile de învățământ pentru pregătirea moașelor au jucat un rol definitoriu în epocă, atât pentru educarea femeilor, cât și pentru susținerea fenomenului de emancipare a acestora. Astăzi, cercetarea istorică se bucură de arhivele școlilor naționale de moașe pentru reconstruirea unei etape definitorii din procesul de consolidare a statului român modern.

Modernitatea românească nu a pretins inventarea moașei ca profesionist instruit în domeniul medical, însă Vechiul Regat a făcut eforturi susținute pentru alinierea practicii arhaice cu interesele naționale și normele de igienă ale epocii. Moșitul a fost transformat într-un instrument de susținere a natalității și diminuare a mortalității asociate cu nașterea prin intervenția statului sub forma instrucțiunii formale în favoarea cunoștințelor empirice ale moașelor arhaice. În acest proces, școlile naționale de moașe au funcționat ca spațiu de intersecție între avansurile științifice și tradițiile arhaice ale unei societății în continuă schimbare. Până acum, istoriografia românească nu a acordat prea multă atenție instrumentului arhivistic de reconstituire a cotidianului studentelor într-o astfel de școală sau a realității unei absolvente, însă studiile de caz au început să valorifice documentele. Institutul Maternitatea din București a activat pe lângă Spitalul Filantropia și a funcționat ca loc de practică pentru elevele-moașe și angajator pentru absolvente. Moașele au fost responsabile de examenul fizic la internarea pacientei, monitorizarea stării pacientei, ajutor la naștere și întocmirea fișelor de observație. Fișele de observație includeau elemente specific medicale precum ultima menstruație, primele mișcări ale fetusului, nivelul de dilatare, frecvența contracțiilor, poziția craniană la naștere, greutatea copilului și a placentei la naștere. Prin valorificarea fișelor de observație ale moașelor se poate determina cu mai mare acuratețe modul de abordare al moașelor față de paciente, dar și crearea unui tipar socio-economic al femeilor care au venit în Institut pentru asistență medicală de tip obstetrică-ginecologie.

În definitiv, activitatea moașelor medicale în Institutul Maternitatea din București în anii 1880 este reprezentativă pentru înțelegerea utilității instituției, dar și pentru practica individuală a moașelor din mediul rural sau urban. Sursele arhivistice merită prezentate publicului de specialitate cu speranțe de îmbogățire a istoriografiei medicale românești.

Efectele medicalizării din partea a doua a secolului al XIX-lea asupra schimbărilor în statutul femeilor din România

Drd. Novac Izabela Gabriela
Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, medicalizarea vieții cotidiene a devenit un factor important al transformărilor sociale din Vechiul Regat. Dezvoltarea spitalelor, apariția instituțiilor de

învățământ medical și răspândirea discursului igienist au schimbat felul în care erau înțelese corpul feminin, maternitatea și sănătatea publică. Medici, moașe și reformatori au promovat reguli de igienă, supravegherea sarcinii și îngrijirea copiilor, încercând să reducă mortalitatea și să modernizeze practicile familiale.

Maternitatea a căpătat o importanță centrală în discursul medical. Femeia era prezentată drept mamă și educatoare a viitoarei generații, iar sănătatea ei devenea o problemă de interes național. Această perspectivă a încurajat accesul la consultații și informații medicale, dar a consolidat și controlul asupra comportamentului feminin. Recomandările privind alimentația, nașterea, alăptarea și moralitatea transformau viața privată într-un domeniu supus expertizei medicilor și autorităților.

Medicalizarea a contribuit, totodată, la modernizarea femeii prin educație și participare profesională. Școlile de moașe și instituțiile medicale au oferit unor femei posibilitatea de a dobândi pregătire specializată și autonomie economică. Extinderea educației pentru fete, alături de dezbaterile despre igienă și sănătate, a favorizat apariția unei femei mai informate, capabile să participe la viața publică și să conteste, treptat, limitele impuse de tradiție.

Totuși, modernizarea nu a însemnat eliberare deplină. Accesul la profesii medicale rămânea restrâns, iar autoritatea asupra corpului feminin era exercitată în principal de bărbați. În plus, discursul medical putea legitima stereotipuri despre fragilitatea femeilor și rolul lor domestic.

Prin urmare, medicalizarea din a doua jumătate a secolului al XIX-lea a avut efecte contradictorii. Accesul la cunoaștere medicală a oferit femeilor instrumente pentru a-și apăra sănătatea și pentru a-și revendica un rol mai vizibil în societate. Astfel, modernizarea nu a fost un proces liniar, ci o negociere între reformă, autoritate și aspirația spre autonomie. Această moștenire a influențat dezbaterile ulterioare despre educație, muncă și drepturile femeilor.

Rolul profesorului Ioan Cantacuzino în activitatea antiepidemică din timpul Marelui Război

Drd. Ciocan Gabriela Daniela
Institutul de Studii Sud- Est Europene

Ioan Cantacuzino a condus efortul antiepidemic românesc din timpul Primului Război Mondial, dar în ciuda profilului științific prestigios, despre rolul lui din această perioadă s-a scris relativ puțin. A fost recunoscut drept fondator al școlii românești de imunologie și medicină experimentală, însă contribuția lui directă în lupta contra tifosului exantematic rămâne mai puțin analizată. În 1917, în plină criză epidemică, a preluat conducerea serviciului sanitar, a coordonat profilaxia împotriva tifosului exantematic și a desfășurat, împreună cu medicii Ion Mironescu și Petre Gălășescu, un experiment medical documentat în spitalele din Piatra Neamț. Acest studiu analizează activitatea doctorului Cantacuzino în timpul războiului și prin acesta contribuie la acoperirea unei lacune istoriografice..

Ateneul Popular din Tătărași în perioada comunistă (1945–1985): între vocația culturală și constrângerile ideologice

Drd. Andrei Apreotesei
Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, București

În România comunistă, cultura a devenit un instrument strategic de legitimare a puterii politice, iar instituțiile culturale au fost integrate într-un sistem de supraveghere, cenzură și subordonare ideologică. Dincolo de funcțiile lor educative și artistice, acestea au fost transformate în spații de propagare a valorilor oficiale și de formare a „omului nou”. În acest context, Ateneul Popular din Tătărași, reper al vieții culturale ieșene, a traversat transformări semnificative, reflectând atât schimbările politice ale epocii, cât și tensiunile dintre vocația culturală și imperativele regimului.

Evoluția instituției în perioada 1945–1985 evidențiază complexitatea raporturilor dintre cultură și putere, dintre autonomia artistică și conformismul ideologic. Două etape distincte ale acestui parcurs sunt ilustrate prin mandatele directorilor Visarion Puiu (1945–1947) și Victoria Andrieș (1972–1985), ale căror mărturii oferă perspective asupra strategiilor de conducere, adaptare și negociere instituțională în contexte politice diferite. Primul mandat se situează într-o perioadă de tranziție către instaurarea regimului comunist, în timp ce al doilea aparține unei etape de consolidare a mecanismelor de control politic și cultural.

Dincolo de reorganizările administrative și de orientarea ideologică a activităților artistice, experiența Ateneului reflectă transformarea mecanismelor de constrângere, de la represiunea explicită la forme mai subtile de disciplinare psihologică și conformare anticipativă. Frica, autocenzura, compromisul și adaptarea au influențat exercitarea responsabilităților profesionale, într-un sistem în care deciziile administrative și culturale erau condiționate de raportarea la autoritatea politică. În acest cadru, directorii instituțiilor culturale deveneau intermediari între directivele oficiale, nevoile comunității și propriile convingeri.

Privită din perspectiva istoriei culturale și a memoriei instituționale, experiența Ateneului Popular din Tătărași oferă posibilitatea înțelegerii modului în care politicile culturale comuniste s-au manifestat la nivel local. Totodată, evidențiază rolul deciziilor individuale, al compromisurilor și al strategiilor de adaptare în configurarea identității unei instituții aflate la intersecția dintre expresia artistică, responsabilitatea culturală și constrângerea politică.

Secțiunea Arheologie

ZIUA I: ACCES ZOOM: Join Zoom Meeting

https://us06web.zoom.us/j/87990019090?pwd=LbcGYAIwh6JF645ejTbXbyEsi7aRSr.1

Meeting ID: 879 9001 9090

Passcode: 646587

Joi, 29 octombrie

9:45-10:00 Deschiderea lucrărilor

10.00-11.00 Prof. dr. Alfred Twardecki (Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences), Olbia Across Time: A Greek City Between Empires, Cultures, and Memories

11:00-13:00 Lucrări în plen

Moderator: dr. Adina Boroneanț

- Raluca Ghinea (Dobrogeanu), *Când un desen nu este suficient: trei abordări privind desfășurarea de decor*
- Elek Ioan Popa, *Gestionarea resurselor acvatice de către comunitățile mezolitice și neolitice timpurii de la Schela Cladovei*
- Alina Gheorghe, *Reprezentări antropomorfe ale culturii Vinča din Banat. Studiu comparativ privind tipologia, tehnologia și simbolismul*
- Mihaela-Cristina Iacob, *Date antracologice privind exploatarea resurselor lemnoase în așezarea Boian - Spanțov de la Radovanu - La Muscalu*
- Ioana Cosmina Hrinciuc, *Notă asupra unor piese litice descoperite în situl eneolitic de la Vânători-Dealul Osoi*
- David Alexandru Baciu, *Studiul arheozoologic al comunităților gumelnițene din faza A1 de pe teritoriul României*

13.00-14.00 Pauza de prânz

14:00-16:00 Lucrări în plen

Moderator dr. Adina Boroneanț

- Andrei Daniel Barbu, *Analiză asupra descoperirilor arheologice din teritoriul comunei Vulcan, jud. Brașov*
- Cătălin Bojică, *Piraterie și infrastructură portuară: Antikythira în perioada elenistică*
- Horia Dinu, *Analiza arheofaunei din două complexe închise ale sectorului Basilica cu criptă de la Histria*
- Isabella Moldovan, *Date preliminare privind analiza arheozoologica a patru indivizi de* Canis familiaris *din așezarea Sântana de Mureș-Cerneahov de la Conduratu*
- Corneliu Diaconu*, O amforă găsită în situl Militari-Chilia de la Parepa 3.*
- Cosmin Cojocaru, *Repere de analiză în studiul simbolurilor creștine de pe materialul arheologi*c

Vineri, 30 octombrie

ZIUA II: ACCES ZOOM: Join Zoom Meeting

https://us06web.zoom.us/j/88934402069?pwd=KArmB4X0ecJP9bywWBs7aE0Hlk8VkG.1

Meeting ID: 889 3440 2069

Passcode: 461770

9:00-13:00 Lucrări în plen

Moderator dr. Daniela Marcu Istrate

- Franceska Știrbu,Robert Gindele, Adrian Bălășescu, Levente Daczo, Erwin Gall*, Importanța abordării interdisciplinare în cercetarea arheologică funerară, Studiu de caz: Mormântul nr 32 de la Mihai Bravu Taşlâc (sec. VII, Dobrogea)*
- Hőgyes Mihály Huba, *Rețeaua de așezări din evul mediu timpuriu la periferia estică a Depresiunii Braşovului. Studiu de caz: Poian – Panta de Piatră*
- Ana Ștefan, *Analiza antropologică și paleopatologică a materialului osteologic uman provenit din necropola Baba Ana 3*
- Vasile Daniel Culic, *Cercetări preliminare asupra așezărilor rurale medievale în comitatele Crasna și Solnocul de Mijloc*
- Cătălina State, Castelul Bran, Casa Ileana, cercetare arheologică recentă

- Maria Marin, *Costumul feminin al elitelor din Principatul Transilvaniei prin prisma imaginilor artistice și descoperirilor arheologice*
- Amalia Dragne*, Cartea veche în Țara Făgărașului. Repere istoriografice*
- Raluca Postolea, *Biserica Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului. Cercetări arheologice, transformări constructive și intervenții de restaurare*

13.00-13.30 Discuții

***

REZUMATE

Când un desen nu este suficient: trei abordări privind desfășurarea de decor

Drd. Raluca Ghinea
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", București

Cum poate fi redat cu precizie un decor complex în momentul în care desenul arheologic convențional nu este suficient? Prezentarea pornește de la o problemă practică întâmpinată în timpul ilustrării unui vas, descoperit în 1910 la Ciolănești din Deal (județul Teleorman) și aflat în prezent în patrimoniul Muzeului Național de Antichități.

Deși vasul a mai fost publicat anterior de trei ori, iar decorul său a fost redat doar schematic și dintr-o singură perspectivă, lăsând astfel o mare parte a acestuia nedocumentată. Principala dificultate constă în forma vasului, care îmbină un trunchi de con cu un corp semisferic. Această configurație îngreunează realizarea unei desfășurări desenate manual, fără a introduce distorsiuni în redarea decorului. Pentru a soluționa această problemă, prezentarea analizează trei metode de înregistrare și ilustrare a decorului: desfășurarea realizată prin desen tradițional pe baza măsurătorilor, desfășurarea fotografică și desfășurarea digitală a unui model 3D.

Fiecare metodă este evaluată comparativ din perspectiva preciziei geometrice, a capacității de a surprinde liniile lustruite și luciul acestora, precum și a dificultăților întâmpinate în distingerea decorului intenționat de urmele de uzură ale suprafeței. În loc să trateze aceste metode ca pe niște alternative mutual exclusive, prezentarea explorează modul în care ele se pot completa reciproc. Scopul este de a demonstra cum combinarea desenului tradițional cu documentarea fotografică și digitală poate genera o reprezentare mai precisă și mai completă a decorului vasului, utilizând desfășurarea măsurată drept bază pentru desenul interpretativ final.

Gestionarea resurselor acvatice de către comunitățile mezolitice și neolitice timpurii de la Schela Cladovei

Drd. Popa Elek Ioan
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

Pentru această sesiune a doctoranzilor îmi propun să prezint activitățile și metodele de pescuit efectuate de comunitățile de la Schela Cladovei. Din totalul materialului faunistic analizat o parte destul semnificativă este reprezentată de prezența resturilor osoase provenite de la diferite specii de animale acvatice. Printre acestea enumerăm specii de moluște, pești, reptile și păsări. Deoarece moluștele, reptilele și păsările reprezintă fiecare o frecvența sub 1 % în cadrul resturilor faunistice am convenit să mă axez pe o prezentare privind studiul activităților de pescuit rezultate din studiul fragmentelor de pești.

Fragmentele de pește este reprezentat de 437 de fragmente cu o greutate netă a acestora de 1610,8 g. Raportat la totalul fragmentelor prelevate din sit pentru ambele perioade istorice, acestea reprezintă doar 6 % din totalul materialului faunistic, ele fiind plasate pe locul al doilea la mare distanță față de mamifere. Raportat la alți taxoni decât mamiferele, peștii ocupă primul loc cu 830 de resturi având o greutate de 3770,5 g și cu o frecvență de 93 %.

Importanța acestor fragmente ne arată că pe lângă vânătoare și creșterea animalelor aceste comunități se ocupau sporadic și cu pescuitul (tabel 1).

	Perioadă istorică (Schela Cladovei)											
	Mezolitic						Neolitic					
Taxon	**NR**	**total faună NR %**	**total alți taxoni NR %**	**G (g)**	**total G (g) %**	**total alți taxoni G (g) %**	**NR**	**total faună NR %**	**total alți taxoni NR %**	**G (g)**	**total G (g) %**	**total alți taxoni G (g) %**
Moluște	12	0,6	2,5	26	0,1	1,5	14	0,4	3,3	38	0,1	1,7
Pești	437	20,1	89,5	1610,8	5,8	90,9	393	12,6	92,5	2159,7	3,2	95,0
Reptile	20	0,9	4,1	82	0,3	4,6	8	0,3	1,9	36	0,1	1,6
Păsări	19	0,9	3,9	54,1	0,2	3,1	10	0,3	2,4	39	0,1	1,7
Total alți taxoni	**488**	**22,4**	**100,0**	**1772,9**	6,4	100,0	**425**	13,6	100,0	**2272,7**	3,4	100,0
Mamifere	1686	77,6		26138	93,6		2699	86,4		65415	96,6	
Total faună	**2174**	**100**		**27910,9**	**100,0**		**3124**	**100,0**		67687,7	100,0	

Tabel1. Numărul fragmentelor (**NR**), greutatea lor (**G**) și frecvența taxonilor (**%**) pe perioade istorice

În ceea ce privește lista de specii putem observa că pentru ambele perioade sturionii (morunul cu 21,8 % și nisetrul cu aproape 2 % iar restul de sturioni indeterminabili cu 47,3 %) se află pe primul loc cu 294 de resturi cu gretate de 2408,2 g și o frecvență de 71 % în preferința acestor comunități privind pescuitul. Pe locul doi se află ciprinidele (crap cu 13,5 %, babușca de mare cu 9,3 % și alte ciprinide cu 5,7 %) cu 118 fragmente cu greutate de 252,1 g și o frecvență de 28,5 %. Pe locul al treilea se află somnul cu 60 de resturi cu o greutate de 767,9 g și o frecvență de 14,7 % (tabel 2).

Tabel 2. Numărul fragmentelor (**NR**), greutatea lor (**G**) și frecvența pe specii de pești (**%**) pe perioade istorice

Reprezentări antropomorfe ale culturii Vinča din Banat. Studiu comparativ privind tipologia, tehnologia și simbolismul

Drd. Alina Gheorghe
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București

Cercetarea propusă are ca obiect analiza reprezentărilor antropomorfe ale culturii Vinča din Banat, în contextul manifestărilor plastice neolitice din sud-estul Europei. Cultura Vinča, caracterizată prin complexitatea așezărilor, standardizarea ceramicii și diversitatea formelor de expresie materială, oferă un cadru relevant pentru investigarea modului în care comunitățile neolitice au conceptualizat și au reprezentat corpul uman. Studiul urmărește examinarea tipologică, tehnologică și simbolică a figurilor antropomorfe, integrând analiza într-o perspectivă comparativă cu alte regiuni ale culturii Vinča.

Cadrul metodologic al cercetării se bazează pe definirea reprezentării antropomorfe, stabilirea criteriilor de clasificare și evaluarea limitelor interpretării. Materialul arheologic propus pentru analiză provine din descoperirile de la Zorlențu Mare, Liubcova, Gornea, Balta Sărată, Ruginosu, Sălbăgelul Vechi, Sânandrei, Hodoni, Chișoda Veche, Uivar, Timișoara -Fratelia, Timișoara - Freidorf, Moșnița Nouă. Figurinele vor fi analizate din perspectiva morfologiei, a tehnicii de realizare, a decorului și a contextului arheologic. Vor fi supuse analizei figurine feminine, figurine masculine, reprezentări asexuate și forme abstracte. Această abordare ne va permite construirea unei tipologii coerente, care să reflecte diversitatea reprezentărilor antropomorfe din Banat și să ofere o bază pentru comparațiile ulterioare.

Studiul tehnologic va examina materiile prime, tehnicile de modelare, finisare și decorare, precum și procesele de ardere. Analizele arheometrice, microscopia optică, analiza cu microscopul electronic de scanare, fluorescența de raze X, spectroscopia de emisie optică prin plasmă indusă laser, vor contribui la identificarea proveniențeimateriilor prime și la înțelegerea tehnicilor de producție. Această abordare va permite compararea particularităților tehnologice din Banat cu cele din alte zone ale culturii Vinča, evidențiind atât unitatea culturală, cât și diversitatea locală.

Interpretarea simbolică a reprezentărilor antropomorfe se bazează pe perspective teoretice. Figurinele vor fi analizate în raport cu practicile rituale, structurile sociale și reprezentarea corpului uman. Această analiză va contribui la înțelegerea modului în care comunitățile neolitice construiau și transmiteau semnificații prin intermediul artefactelor.

Pentru a integra rezultatele cercetării într-o perspectivă mai largă, vom include un studiu comparativ între reprezentările antropomorfe din Banat și cele din alte regiuni ale culturii Vinča. Compararea tipologiilor, tehnologiilor și simbolismului va evidenția asemănări care reflectă unitatea culturală Vinča, dar și diferențe regionale. Analiza influențelor interregionale și a circulației ideilor contribuie la înțelegerea dinamicii culturale a neoliticului balcanic, evidențiind modul în care comunitățile interacționau, schimbau tehnologii și simboluri și își construiau identități în raport cu spațiile culturale învecinate.

Date antracologice privind exploatarea resurselor lemnoase în așezarea Boian - Spanțov de la Radovanu - La Muscalu

Drd. Iacob Mihaela-Cristina
Institutul de Arheologie ”Vasile Pârvan” București

Cercetările arheologice desfășurate în așezarea eneolitică de la Radovanu - La Muscalu (jud. Călărași) au oferit informații importante privind organizarea și evoluția locuirii comunităților Boian - Spanțov. În completare, analiza antracologică a fragmentelor lemnoase descoperite în timpul săpăturilor poate contribui la identificarea resurselor vegetale utilizate de aceste comunități și a relației lor cu mediul înconjurător. Prezenta comunicare urmărește, astfel, valorificarea unui lot de fragmente de cărbune provenite din cercetările arheologice coordonate de Eugen Comșa în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Materialul analizat cuprinde 18 eșantioane de cărbune, prelevate în cadrul campaniilor desfășurate între anii 1961 și 1984, atribuite nivelurilor III și IV ale așezării, identificările taxonomice evidențiind în cea mai mare proporție prezența stejarului (*Quercus* sp.).

Cercetările anterioare de la Radovanu au inclus analize dendrocronologice și analize palinologice care au oferit informații despre vegetația din apropierea așezării. În acest context, studiul antracologic urmărește completarea datelor existente prin identificarea taxonilor reprezentați în materialul carbonizat și coroborarea acestora cu informațiile privind arhitectura locuințelor și exploatarea resurselor vegetale.

Prin urmare, rezultatele antracologice din situl Radovanu - La Muscalu contribuie la completarea informațiilor privind locuirea Boian - Spanțov, oferind o perspectivă asupra exploatării și utilizării resurselor lemnoase, precum și asupra relației dintre comunitățile eneolitice și mediul vegetal.

Notă asupra unor piese litice descoperite în situl eneolitic de la Vânători-*Dealul Osoi*

Drd. Ioana Cosmina Hrinciuc
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

Utilajul litic cioplit și șlefuit reprezintă o categorie relevantă a culturii materiale, a cărei analiză poate contribui în mod semnificativ la reconstituirea unor aspecte privind organizarea economică a comunităților preistorice, practicile tehnologice, strategiile de procurare și utilizare a materiilor prime, precum și anumite componente ale dinamicii sociale și culturale. Studiul caracteristicilor tehnologice, morfologice și tipologice ale artefactelor litice oferă astfel posibilitatea identificării unor comportamente legate de producerea, utilizarea și, în anumite situații, circulația acestora în cadrul comunităților preistorice.

Cercetarea de față își propune să aducă în atenția comunității științifice rezultatele analizei unui lot de piese litice din situl eneolitic de la Vânători Neamț-*Dealul Osoi,* cercetat recent, în

contextul lucrărilor de infrastructură desfășurate pe teritoriul județului Neamț, mai exact autostrada ce va lega Moldova de Transilvania.

Așezarea de la Vânători-Neamț- *Dealul Osoi* aparține perioadei Cucuteni A. Cercetările arheologice preventive desfășurate pe parcursul a aproximativ șase luni, au permis identificarea și documentarea unor complexe și materiale arheologice relevante pentru caracterizarea comunității care a ocupat această zonă. Printre principalele vestigii se numără două locuințe incendiate, păstrate într-o stare precară de conservare, afectată în mod semnificativ de caracteristicile acide ale solului, precum și un material arheologic divers, reprezentat de: fragmente ceramice și artefacte litice cioplite și șlefuite.

Studiul materialului litic a dus la evidențierea principalelor caracteristici tehnologice, morfologice și tipologice ale artefactelor. În același timp, a permis identificarea unor particularități privind modalitățile de producere și utilizare a uneltelor, precum și a materiilor prime exploatate de comunitatea cucuteniană.

Totodată, a furnizat a informații relevante pentru reconstituirea, chiar și parțială, a unor aspecte ale vieții cotidiene și ale organizării economice a comunității de la Vânători-Neamț, *Dealul Osoi*.

Studiul arheozoologic al comunităților gumelnițene din faza A1 de pe teritoriul României

Drd. Baciu David-Alexandru
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

Cultura Gumelnița este bine documentată pentru fazele A2 și B1 (22 de stațiuni și 27 de eșantioane faunistice), în timp ce faza A1 a beneficiat până în prezent de puține studii arheozoologice, dintre care le amintim pe cele de la Vlădiceasca, Palazu Mare, Însurăței-Popina II și Alexandria-Limonagiul. Acestea însumează peste 13.000 de resturi faunistice, provenite de la moluște, pești, păsări și mamifere, permițând evidențierea unor tendințe privind paleoeconomia comunităților eneolitice. În majoritatea siturilor, mamiferele dețin o pondere covârșitoare (98%), fiind urmate de moluște (1,9%), în timp ce peștii și păsările reprezintă sub 1%. Datele indică o economie bazată în principal pe creșterea animalelor, cu diferențe notabile la Însurăței și Vlădiceasca, unde vânatul are o pondere mai ridicată. Animalele domestice predomină în toate siturile, reprezentând între 57,8% la Însurăței-Popina II și 99% la Alexandria-Limonagiul. Bovinele constituie categoria dominantă în toate cele patru situri, cu valori cuprinse între 42% la Însurăţei și 71,6% la Alexandria-Limonagiul. Ovicaprinele ocupă locul al doilea, cu ponderi care variază între 8,5% la Însurăţei şi 33,7% la Palazu Mare. Frecvența mai ridicată a ovicaprinelor în Dobrogea, observată la Palazu Mare, în comparație cu siturile din Muntenia, poate reprezenta o caracteristică regională a exploatării animalelor, documentată de-a lungul secvenței neo-eneolitice dobrogene. Porcinele se situează pe locul trei cu procente între 5,8% la Însurăţei şi aproape 10% la Limonagiul. Câinele are un aport redus în toate așezările, de la 1,4% la Însurăţei până la 4,2% la Alexandria. În siturile de la Alexandria și Palazu Mare, vânatul are o pondere aproape neglijabilă (1,3%, respectiv 1,4%), spre deosebire de Vlădiceasca şi Însurăţei, unde acesta atinge valori de 30,3%, respectiv 36,4%. Diversitatea taxonomică variază între cinci taxoni la Palazu Mare și nouă

la Însurăței-Popina II. Pe baza valențelor ecologice ale speciilor identificate, datele oferă totodată posibilitatea reconstituirii paleomediului din proximitatea așezărilor Gumelnița A1.

Analiză asupra descoperirilor arheologice din teritoriul comunei Vulcan, jud. Brașov

Drd. Andrei Daniel Barbu
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", București

Lucrarea de față aduce în discuție o analiză a siturilor și descoperirilor din comuna Vulcan, indiferent de epoca istorică de care aparțin, cu scopul de a clarifica situația prezentă a acestora.

Pentru realizarea prezentului studiu vom apela la determinarea diferențelor structurale și funcționale ale categoriilor de piese identificate, instrumentul principal al cercetării fiind analiza comparativă. Un alt pas important constă în încercarea de a identifica și a amplasa pe hartă locurile de unde acestea au fost recuperate și posibila lor relație cu siturile arheologice din zonă. Mai precis, vor fi reanalizate informațiile publicate anterior, în special cele referitoare la amplasarea și contextul descoperirii. De asemenea, o parte dintre aceste descoperiri sunt inedite, nefiind publicate până în acest moment. Pentru localizarea exactă a locurilor cu descoperiri, pe lângă datele disponibile în literatura de specialitate, sunt utilizate hărțile istorice și verificarea în teren a locurilor cu potențial.

Piraterie și infrastructură portuară: Antikythira în perioada elenistică

Drd Cătălin Bojică
Universitatea din București, Școala Doctorală, Facultatea de Istorie

Studiul analizează infrastructura portuară a insulei Antikythira (Aigilia/Aegilea) în perioada elenistică și relația acesteia cu rolul strategic al insulei în rețelele maritime ale Mediteranei orientale. Cunoscută din surse epigrafice ca „insula piraților", Antikythira ocupa o poziție privilegiată între Creta și Pelopones, pe rute comerciale nord–sud și est–vest, ceea ce îi conferea o importanță militară și economică aparte. Cetatea elenistică, aflată sub controlul Falasarnei, pare să fi funcționat ca avanpost pentru supravegherea și protejarea circulației maritime din nord-vestul Cretei.

Cercetările arheologice au identificat două instalații portuare distincte: un port exterior, amplasat pe cursul unui râu, probabil cu funcție mixtă, civilă și militară, și un doc situat în interiorul cetății, interpretat ca instalație cu funcție preponderent militară. Alegerea amplasamentelor răspundea unor criterii esențiale pentru navigația antică: protecția față de vânturi, accesul la apă potabilă, posibilitatea de apărare și apropierea de căile de acces spre fortificație. Sanctuarul lui Apollo, vizibil de pe mare și amplasat în apropierea unei surse de apă, putea servi și drept reper de navigație.

Elementele constructive ale docului interior – canale longitudinale pentru cilindri de lemn, gropi de fixare, urme ale unor porți și nișe asociate probabil unei structuri de acoperire – sugerează existența unui sistem pentru tragerea, uscarea, protejarea și repararea vaselor. Dimensiunile instalației indică utilizarea unor nave mici și rapide, cel mai probabil *hemioliae*, potrivite pentru acțiuni de piraterie și incursiuni militare. Aceste ambarcațiuni, cu pescaj redus și echipaje relativ mici, necesitau scoaterea frecventă pe uscat pentru întreținerea lemnului și menținerea manevrabilității.

Datarea exactă a docului rămâne incertă, iar modificările ulterioare ale nivelului relativ al mării, provocate de ridicarea tectonică a insulei, complică reconstituirea peisajului portuar antic. Prin corelarea datelor arheologice, geomorfologice și a surselor antice, studiul propune interpretarea Antikythirei ca bază navală de mici dimensiuni, dar eficientă, integrată în sistemul defensiv și maritim al Falasarnei. Distrugerea ambelor centre de către romani în 67 a. Chr. poate marca sfârșitul acestei funcții strategice, într-un context de consolidare a controlului roman asupra Mediteranei.

Analiza arheofaunei din două complexe închise ale sectorului Basilica cu criptă de la Histria

Drd. Horia Dinu
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

Campaniile de săpături arheologice desfășurate de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” în sectorul Basilica cu criptă de la Histria, în anii 2005-2006 și 2009 (responsabil dr. Irina Achim), au condus la descoperirea a două gropi menajere datate în perioada arhaico-clasică. Complexele au fost surprinse la adâncimi variabile, de circa 1,46 m, respectiv 1,20 m, față de nivelul de călcare al monumentului creștin. Umplutura lor, bogată în materiale arheologice diverse, a oferit un context favorabil pentru studiul activităților cotidiene și al practicilor de consum din cetatea greacă a Histriei.

Comunicarea de față își propune să prezinte rezultatele analizei materialului faunistic recuperat din aceste două amenajări. Au fost studiate 266 de resturi faunistice, care reprezintă întregul ansamblu osteologic colectat din cele două complexe. Analiza a permis, în primul rând, identificarea speciilor prezente, aparținând atât peștilor și păsărilor, cât și mamiferelor, precum și stabilirea ponderii fiecărei categorii în lotul cercetat.

Dincolo de componența taxonomică, studiul urmărește definirea principalelor caracteristici ale acestui material. Sunt avute în vedere vârstele de sacrificare ale animalelor, tehnicile de tranșare identificate pe oase, precum și repartiția elementelor anatomice pe pasele altimetrice stabilite în cursul cercetării arheologice. Această din urmă observație permite urmărirea eventualelor diferențe în modul de acumulare a depunerilor și în natura resturilor aruncate în cele două gropi.

Rezultatele indică o dominanță a mamiferelor domestice în cadrul lotului analizat. Aceasta, corelată cu profilul vârstelor de sacrificare, atestă o selecție intenționată a resurselor animale de către locuitorii așezării, în funcție de nevoile lor alimentare și economice. Exploatarea animalelor nu pare, așadar, întâmplătoare, ci integrată într-un sistem coerent de gestionare a resurselor.

În plus, prezența mai multor fragmente prelucrate dovedește desfășurarea unor activități legate de industria materiilor dure animale (IMDA). Aceste piese arată că oasele nu erau valorificate doar în alimentație, ci și ca materie primă pentru confecționarea unor obiecte, ceea ce completează imaginea economiei și a meșteșugurilor din Histria arhaico-clasică.

Astfel, analiza oferă date importante pentru înțelegerea relației dintre comunitatea histriană și mediul animal exploatat în aceste perioade timpurii.

Date preliminare privind analiza arheozoologica a patru indivizi de *Canis familiaris* din așezarea Sântana de Mureș-Cerneahov de la Conduratu

Drd. Isabella Moldovan

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București

Studiul prezintă patru indivizi de Canis familiaris descoperiți în gropi în așezarea de Sântana de Mureș-Cerneahov de la Conduratu (jud. Prahova). Studiile arheozoologice care tratează materialul osteologic din așezările acestei culturi sunt puține, iar câinele este slab reprezentat în eșantioanele deja publicate. Deși patru indivizi nu sunt un număr mare, momentan e cel mai numeros eșantion faunistic de câini, analizat zooarheologic pentru acest orizont cultural. Pentru cercetare am analizat, din punct de vedere biometric și tafonomic, 424 de resturi osteologice de la patru indivizi. Modificările osoase au fost observate macroscopic, descrise și ilustrate, dar în acest stadiu al cercetării nu le-am putut pune un diagnostic.

Vârsta la deces a fost estimată după stadiul de fuzionare a oaselor și uzura dentară (metoda lui Horard-Herbin), cu următoarele rezultate un individ juvenil, un adult tânăr și doi adulți maturi. Sexul masculin a fost stabilit la doi indivizi pe baza prezenței osului penian. Înălțimea la greabăn a fost determinată după coeficienții lui Koudelka și Harcourt. Valorile obișnuite se încadrează între 53 și 55 cm, ceea ce pe scara lui Udrescu, indică o talie supramedie și o robustețe mijlocie. Comparativ cu alte așezări ale aceleiași culturi, valorile se încadrează între cele de la Gara Banca (48,50-57,37 cm) și sunt mai mici decât la Podeni (63 cm).

În trei din cele patru cazuri, cunoaștem faptul că indivizii au fost depuși întregi în groapă, cu oasele în conexiune anatomică și niciunul dintre aceștia nu prezintă urme de consum sau jupuire, ceea ce poate sugera o depunere intenționată.

Datele obținute au fost comparate cu celelalte descoperiri analizate arheozoologic din România.

O amforă găsită în situl Militari-Chilia de la Parepa 3.

Drd. Corneliu Diaconu

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București

În anul 2023, în cadrul săpăturilor arheologice preventive realizate pe traseul autostrăzii A7, a fost identificat un sit atribuit culturii Militari-Chilia, denumit Parepa 3. Cercetarea s-a desfășurat în șase secțiuni, notate S1, S2, S3, S1ext, S2ext și S3ext. În secțiunea S2, printre alte complexe, a fost identificată o groapă atribuită culturii Ipotești-Cândești (CX127). Sub aceasta s-a conturat o altă groapă (CX129), datată în secolele II–III p.Chr. și atribuită culturii Militari-Chilia, în care a fost descoperită o amforă spartă pe loc.

Lucrarea își propune analiza amforei din perspectiva dimensiunilor, tipologiei și analogiilor, precum și o încercare de reconstituire a biografiei acesteia, de la producere până la abandon.

Repere de analiză în studiul simbolurilor creștine de pe materialul arheologic

Drd. Cosmin Cojocaru

Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București

Studiul prezintă patru indivizi de Canis familiaris descoperiți în gropi în așezarea de Sântana de Mureș-Cerneahov de la Conduratu (jud. Prahova). Studiile arheozoologice care tratează materialul osteologic din așezările acestei culturi sunt puține, iar câinele este slab reprezentat în eșantioanele deja publicate. Deși patru indivizi nu sunt un număr mare, momentan e cel mai numeros eșantion faunistic de câini, analizat zooarheologic pentru acest orizont cultural. Pentru cercetare am analizat, din punct de vedere biometric și tafonomic, 424 de resturi osteologice de la patru indivizi. Modificările osoase au fost observate macroscopic, descrise și ilustrate, dar în acest stadiu al cercetării nu le-am putut pune un diagnostic.

Vârsta la deces a fost estimată după stadiul de fuzionare a oaselor și uzura dentară (metoda lui Horard-Herbin), cu următoarele rezultate un individ juvenil, un adult tânăr și doi adulți maturi. Sexul masculin a fost stabilit la doi indivizi pe baza prezenței osului penian. Înălțimea la greabăn a fost determinată după coeficienții lui Koudelka și Harcourt. Valorile obișnuite se încadrează între 53 și 55 cm, ceea ce pe scara lui Udrescu, indică o talie supramedie și o robustețe mijlocie. Comparativ cu alte așezări ale aceleiași culturi, valorile se încadrează între cele de la Gara Banca (48,50-57,37 cm) și sunt mai mici decât la Podeni (63 cm).

În trei din cele patru cazuri, cunoaștem faptul că indivizii au fost depuși întregi în groapă, cu oasele în conexiune anatomică și niciunul dintre aceștia nu prezintă urme de consum sau jupuire, ceea ce poate sugera o depunere intenționată.

Datele obținute au fost comparate cu celelalte descoperiri analizate arheozoologic din România.

Importanța abordării interdisciplinare în cercetarea arheologică funerară. Studiu de caz: Mormântul nr 32 de la Mihai Bravu Taşlâc (sec. VII, Dobrogea)

Drd. Franceska Știrbu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București
dr. Robert Gindele (Muzeul Județean Satu Mare),
dr. Adrian Bălăşescu (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București)
dr. Levente Daczo (Muzeul Național al Ungariei)
dr. Erwin Gall (Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București**)**

Cercetarea complexelor funerare evidențiază tot mai mult necesitatea integrării metodelor interdisciplinare pentru o înțelegere aprofundată a practicilor funerare, a particularităților biologice ale indivizilor și a contextului cultural și cronologic în care aceștia au trăit. În acest sens, mormântul nr. 32, descoperit în cadrul cercetărilor arheologice preventive desfășurate în iarna anilor 2025–2026 la Mihai Bravu-Taşlâc (jud. Tulcea) și caracterizat prin asocierea unui individ de sex masculin cu resturile faunistice ale unui cal și un inventar funerar cu analogii în spații culturale diverse, constituie un studiu de caz relevant pentru evidențierea contribuției analizelor interdisciplinare la interpretarea descoperirilor arheologice. Astfel, alăturarea datelor arheologice cu rezultatele analizelor antropologice, arheozoologice, izotopice și radiocarbon a permis obținerea unor informații privind activitățile fizice, alimentația, practicile funerare și încadrarea cronologică a complexului. În special, datările radiocarbon au contribuit la reevaluarea cronologiei stabilite pe criterii tipologice, demonstrând că interpretarea coroborată a rezultatelor oferă o perspectivă mai complexă și mai bine fundamentată asupra descoperirilor arheologice, decât utilizarea izolată a metodelor tradiționale. Această cercetare a fost realizată cu sprijinul financiar al Ministerului Educației și Cercetării din România, CCCDI – UEFISCDI, prin proiectul PN-IV-P6-6.1-CoEx-2024-0042, în cadrul PNCDI IV.

Rețeaua de așezări din evul mediu timpuriu la periferia estică a Depresiunii Brașovului. Studiu de caz: Poian – Panta de Piatră

Drd. Hőgyes Mihály Huba ,
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan, București

Cercetarea locuirii din evul mediu timpuriu în sud-estul Transilvaniei se confruntă cu dificultăți legate atât de caracterul fragmentar al informațiilor arheologice, cât și de distribuția inegală a cercetărilor în teritoriu. În acest context, analiza spațială a siturilor și a complexelor arheologice reprezintă un instrument util pentru identificarea unor posibile structuri de locuire și pentru înțelegerea raporturilor dintre comunitățile umane și mediul geografic în care acestea s-au dezvoltat. Comunicarea își propune să prezinte primele concluzii ale analizei distribuției spațiale a siturilor din bazinul hidrografic al Râului Negru, precum și a complexelor arheologice cercetate în cadrul acestora.

Posibilitățile și limitele unei astfel de analize vor fi ilustrate prin studiul de caz al sitului de la Poian (în maghiară: Kézdipolyán/Kézdiszentkereszt, jud. Covasna) – Panta de Piatră. Cercetarea

acestuia urmărește reevaluarea critică a complexelor arheologice și a materialului descoperit, cu accent pe analiza ceramicii, stabilirea cronologiei relative și reconstituirea etapelor de evoluție a așezării. Într-un cadru regional mai larg, situl de la Poian contribuie la cercetarea locuirii din evul mediu timpuriu în zona estică a Depresiunii Brașovului.

Comunicarea urmărește să evidențieze potențialul corelării distribuției complexelor cu analiza materialului arheologic și să sublinieze atât posibilitățile, cât și limitele unei astfel de abordări. Rezultatele oferă un punct de plecare pentru cercetări ulterioare privind organizarea internă și evoluția cronologică a așezării.

Analiza antropologică și paleopatologică a materialului osteologic uman provenit din necropola Baba Ana 3

Drd. Ana Ștefan
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan" București

În cadrul proiectului de cercetare arheologică preventivă desfășurat cu ocazia lucrărilor de construire a autostrăzii Ploiești-Buzău, pe traseul Lotului 2, realizate în 2023 de Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", a fost identificată și cercetată o necropolă plană, înregistrată în evidențele arheologice sub denumirea Baba Ana 3. Cercetările arheologice au prilejuit recuperarea unui important material osteologic uman, ce ne oferă posibilitatea investigării unor aspecte relevante privind starea de sănătate și condițiile de trai ale indivizilor înhumați în acest cimitir.

Prelucrarea și analiza materialului osteologic realizate pe parcursul anului 2026 au condus la identificarea unei serii de modificări patologice și traumatice cu un caracter deosebit, observate la indivizi aparținând unor categorii de vârstă și sexe diferite.

Prezentarea își propune să aducă în atenție principalele cazuri identificate, urmărind caracteristicile morfologice ale leziunilor traumatice și ale modificărilor patologice, distribuția acestora la nivelul scheletului, precum și posibilele implicații pentru interpretarea antropologică și paleopatologică a indivizilor analizați.

Cercetări preliminare asupra așezărilor rurale medievale în comitatele Crasna și Solnocul de Mijloc

Drd Culic Vasile-Daniel,
Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan ", București

La un an de la debutul studiilor doctorale, rezultatele preliminare ale investigațiilor întreprinse pot deveni dispersate și discontinue, cu riscul apariției unui șir nesfârșit de piste de cercetare și al unui hățiș haotic de informații. Liberalizarea accesului la bibliografia de specialitate a creat o nouă provocare pentru cercetători: păstrarea consecvenței și a coerenței științifice.

Arheologia așezărilor rurale medievale deschide direcții de cercetare de sine stătătoare, precum cercetarea bisericilor medievale și a necropolelor, cercetarea vetrelor așezărilor medievale dispărute, a bisericilor medievale dispărute și a artefactelor, dar și a *extravilanului* medieval. Arheologia medievală, spre deosebire de arheologia epocilor anterioare, nu poate și nici nu trebuie să ignore izvoarele scrise și toponimia. Acestea contribuie la identificarea așezărilor dispărute, dar și a domeniilor de întindere mai mică sau mai mare.

O astfel de direcție de cercetare a apărut în încercarea de a identifica, pe baza toponimiei și a perieghezelor arheologice, unele așezări medievale dispărute din jurul cetății medievale a Șimleului, menționate la jumătatea secolului al XIII-lea cu ocazia hotărnicirii domeniului cetății. Tentația unei noi direcții de cercetare a apărut imediat după ce suprapunerea topografică a amplasamentelor unor tumuli preistorici cunoscuți și cercetați, coroborată cu informațiile din textul actului medieval de hotărnicire și cu rezultatele perieghezelor arheologice repetate, a dus la concluzia că oamenii din Evul Mediu foloseau movilele funerare drept semne de hotar și chiar ridicau ei înșiși unele noi, fapt dovedit de săpături arheologice recente. O parte dintre așezările dispărute au fost identificate în urma cercetărilor de teren repetate. Totuși, unele dintre acestea, deși își păstrează numele în toponimia actuală, nu au putut fi încă identificate.

O a doua direcție de cercetare o reprezintă bisericile medievale ale așezărilor dispărute. În cazul unora dintre aceste așezări, nu știm dacă au avut sau nu lăcașuri de cult. Astfel, pe baza surselor scrise, a hărților istorice și a toponimiei, am identificat în teren două biserici parohiale medievale asociate unor sate dispărute, dar și sate dispărute despre care nu avem informații că ar fi avut biserici.

Cercetările de teren au deschis o altă direcție de cercetare: studierea extravilanului așezărilor medievale și, în patru cazuri concrete, cartarea câmpurilor agricole și a arăturilor medievale păstrate până în zilele noastre.

În încheiere, în contextul studierii unei așezări dispărute, descoperirea unui lot de inele digitate sigilare a generat interesul pentru identificarea analogiilor pe o arie geografică extinsă. În urma consultării bibliografiei de specialitate, s-a constatat că datarea marii majorități a analogiilor se bazează pe metode stratigrafice, cu un grad ridicat de incertitudine, cu excepția unui caz în care acest tip de piese de podoabă a fost descoperit într-un tezaur monetar, a cărui datare a fost restrânsă la un interval de câteva decenii.

Costumul feminin al elitelor din Principatul Transilvaniei prin prisma imaginilor artistice și descoperirilor arheologice

Drd. Maria Marin
Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” București

Teza de doctorat intitulată *Costumul feminin al elitelor din Principatul Transilvaniei prin prisma imaginilor artistice și descoperirilor arheologice* va fi structurată în trei capitole, respectiv I. *Istorie, artă și costum în Principatul Transilvaniei,* II. *Moda feminină a elitelor din Principatul Transilvaniei* și III. *Aspecte tehnice în realizarea costumului elitelor din Principatul Transilvaniei*.

Tema nu a fost pe deplin cercetată în literatura de specialitate din România, ceea ce îmi oferă oportunitatea de a studia un subiect prea puțin cunoscut, la care îmi propun să adaug informații tehnice, din procesul de restaurare a pieselor vestimentare, colaborând cu specialiștii în

domeniu.

Scopul final al lucrării este stabilirea specificului costumului elitelor feminine transilvănene din sfera culturii occidentale; la fel ca în arhitectură și în artele vizuale, costumul reflectă influența diverselor mode provenite din secolul al XVI-lea și al XVII-lea din Europa de Vest. Elementele de import au fost remodelate, rezultând un costum original, în care un rol important îl are portul tradițional, atât în cazul nobilimii maghiare, cât și al patriciatului săsesc din mediul urban. Una dintre piesele distinctive ale costumului purtat de elitele feminine din Transilvania, pe care am identificat-o până în prezent, este fusta încreţită cu volume largi, care este diferită față de *verdugado* – de formă conică, respectiv *guardainfante* – în formă de clopot, purtate în Spania secolelor al XVI-lea și al XVII-lea, sau față de fusta susţinută de un cerc de sârmă în formă de roată din Franţa Renaşterii. Opţiunea femeilor transilvănene de a purta fuste lejere, lipsite de construcţii metalice, care le-ar fi restricţionat libertatea de mișcare, reflectă predilecţia lor de a purta costume mai confortabile şi simple, fără a renunţa la aspectul somptuos, dovedind discernământul cu care au fost preluate sau respinse elementele costumului Occidental.

Vestimentaţia elitelor feminine din Transilvania Renaşterii târzii, prin preluări, adaptări și remodelări, dar și prin păstrarea elementului etnic al costumului tradițional, prezintă varietate și originalitate în context european.

Cartea veche în Țara Făgărașului. Repere istoriografice

Drd. Amalia Dragne
Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan ", București

Situat chiar în inima României, Făgărașul – cu cetatea sa – a reprezentat, în perioada medievală și premodernă, atât centrul domeniului princiar din Țara Făgărașului, cât și o zonă de tranziție, aflată la confluența celor trei provincii românești. Statutul său aparte s-a reflectat în organizarea administrativă și ierarhizarea socială, dar și în rolul său cultural, evidențiat, între altele, de circulația cărții vechi din acest areal geografic.

Istoria Țării Făgărașului, în general, și istoria cărții vechi făgărășene, în particular, reprezintă domenii nu doar interesante și relevante la nivel local, național și chiar european, ci și domenii care încă își așteaptă cercetătorii pasionați de a explora și a duce cu un pas mai departe o arie științifică insuficient cercetată. Motivația pentru cercetarea temei enunțate este cu atât mai mare, cu cât bibliografia aferentă nu este prea generoasă, iar o lucrare de sinteză care să trateze cât mai cuprinzător tema cărții vechi în Țara Făgărașului nu a fost încă realizată.

Pionieratul în această cercetare îi aparține lui Nicolae Iorga, care a publicat în 1906 rezultatele călătoriei sale de documentare în Transilvania. În *Inscripţii şi însemnări*, reprezentând partea a II-a a volumului *Scrisori şi inscripţii ardelene şi maramureşene*, Iorga a consemnat, între altele, date importante referitoare la peste 40 de biserici din Țara Făgărașului, redând inventarul de carte veche deținut, dar consemnând și prețioase însemnări marginale de pe vechile tipărituri.

Pe urmele marelui istoric, o contribuție de referință e înregistrată prin activitatea profesorului Valeriu Literat (1885-1972), personalitate făgărășeană remarcabilă din perioada interbelică. Născut în Țara Făgărașului și pasionat de istoria locului, Valer Literat cercetează bisericile vechi românești din zonă – ortodoxe și unite deopotrivă –, dar și biserici mai noi – tocmai pentru a găsi însemnări pe cărți vechi, care puteau furniza indicii istorice prețioase. Astfel, Literat oferă în lucrările sale științifice un inventar actualizat al patrimoniului făgărășean de carte veche, îmbogățind „lista" lui Nicolae Iorga cu exemplare de tipărituri și date istorice noi. Mai mult, Valer Literat reușește să găsească o cheie de descifrare a unor criptograme pe care Iorga doar le menționase, fără să le deslușească sensul.

După instaurarea comunismului cercetarea cărții vechi cunoaște o perioadă de stagnare, pentru a se revigora puternic în anii 60-70, în special prin contribuțiile cercetătoarei Ioana Cristache-Panait, în ale cărei publicații se găsesc dese referiri la zona Țării Făgărașului. Accentul se pune pe circulația cărții vechi, menită să evidențieze unitatea românilor din cele trei ținuturi și legăturile culturale neîntrerupte dintre aceștia.

Biserica Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului. Cercetări arheologice, transformări constructive și intervenții de restaurare

Drd. Postolea Raluca
Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan ", București

Studiul are ca obiect Biserica Sfântul Nicolae, unul dintre cele mai importante edificii de cult ortodox ale comunității românești din Brașov și un reper major al patrimoniului cultural din Țara Bârsei. Ansamblul este înscris în Lista Monumentelor Istorice, categorie A, importanța sa fiind determinată atât de valoarea arhitecturală și istorică cât și de rolul său în viața spirituală și culturală a comunității. Amplasată în Brașov, Piața Unirii nr.2, în zona istorică a Șcheilor Brașovului, biserica se integrează într-un context urbanistic definit de vechiul nucleu al comunității românești, în care edificiile religioase, instituțiile de învățământ și spațiile comunitare au contribuit la conturarea identității locale. Evoluția ansamblului este strâns legată de dezvoltarea istorică a Șcheilor, de viața spirituală a comunității și de rolul cultural al bisericii, reflectat inclusiv prin activitatea Școlii Românești și prin circulația cărții în limba română.

Articolul analizează evoluția istorică, arhitecturală și arheologică a Bisericii Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului.

Studiul urmărește transformările succesive ale edificiului și ansamblului bisericesc, prin coroborarea informațiilor provenite din izvoare istorice, documentații arheologice, cercetări arhitecturale și documentații de restaurare.

O atenție deosebită este acordată cercetărilor arheologice desfășurate în contextul lucrărilor de restaurare din a doua jumătate a secolului XX, care au contribuit la identificarea unor faze constructive anterioare edificiului actual. Un loc distinct în cadrul cercetării îl ocupă actualul proiect de consolidare, restaurare și punere în valoare a ansamblului, demarat în august 2025. Studiul integrează, de asemenea rezultatele cercetărilor arheologice recente și analiza istoricului intervențiilor de restaurare asupra monumentului, în vederea reevaluării etapelor de evoluție ale

ansamblului și înțelegerea relației dintre vestigiile arheologice, structura actuală și transformările succesive ale edificiului.

Prin coroborarea datelor arheologice, arhitecturale și bibliografice cu observațiile rezultate din documentarea de teren, cercetarea urmărește evidențierea valorii Bisericii Sf. Nicolae din Șchei și a contribuției cercetării interdisciplinare la înțelegerea evoluției sale istorice și constructive.

Castelul Bran, Casa Ileana, cercetare arheologică recentă

Drd. Cătălina State
Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan ", București

Casa Principesei Ileana, monument istoric de categoria B (BV-II-m-B-11611) este o clădire istorică situată pe domeniul Castelului Bran, integrată în parcul dendrologic de la poalele fortăreței medievale.

Spre deosebire de liniile defensive și impunătoare ale castelului principal, această casă a fost gândită ca un spațiu intim de retragere, reflectând echilibrul dintre simplitatea rustică și eleganța regală. Clădirea a fost ridicată în anii '40 (1944–1949) și a servit ca locuință personală și refugiu pentru principesă atunci când dorea să scape de agitația sau protocolul din castel. Aceasta este strâns legată de perioada în care Principesa Ileana a activat ca infirmieră la spitalul de război „Inima Reginei" din Bran. Spațiul reconstituia o atmosferă caldă, calmă și nobilă. Camerele erau decorate simplu, cu mobilier din lemn masiv, piese textile tradiționale românești, icoane și obiecte personale ce reflectă legătura profundă a Principesei cu comunitatea locală din zona Bran.

Astăzi, clădirea face parte din circuitul muzeal al domeniului, urmând a fi restaurată pentru a le arăta vizitatorilor latura mai puțin formală și profund umană a vieții familiei regale.

Proiectul a urmărit realizarea unor sondaje pentru studierea amplasamentului și a fundațiilor clădirii, în vederea întocmirii unui proiect de restaurare. Având în vedere că zona nu a mai fost cercetată anterior, strategia de lucru a urma planul propus de proiectant.

Clădirea Casa Ileana este singura componentă a ansamblului care are o dată precisă de fundare, fiind edificată în anii 1944-1949. Nu s-au păstrat alte date privind istoria parcelei pe care se află casa, iar arheologic zona vizată nu a fost niciodată investigată, punctul de interes arheologic mai cunoscut în zonă fiind ansamblul Vămii Bran care este situat în partea opusă înălțimii pe care este construit castelul. Cercetările prevăzute în acest proiect oferi de fapt primele informații despre zona parcului castelului.